

ΜΕΞΙΚΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ Η CHIAPAS

ΟΥΤΕ Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ CHIAPAS ΕΙΝΑΙ ΜΕΞΙΚΑΝΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Τον Γενάρη του 94 η είδηση της ένοπλης εξέγερσης των Ζαπατίστας, Ινδιάνων αγροτών στην πλειοψηφία τους, στην νοτιότερη πολιτεία του Μεξικού, στην Chiapas, έκανε το γύρο του κόσμου δημιουργώντας μια έκρηξη ενδιαφέροντος και πληροφόρησης για το Μεξικό καθώς η σύνδεση με τη Μεξικάνικη Επανάσταση ήταν αυτόματη.

Σ' αυτό το κείμενο επιχειρείται μια ανάλυση της ταξικής πάλης στο Μεξικό απ' τις αρχές του αιώνα ως σήμερα μέσα στην οποία εντάσσεται μια κριτική παρουσίαση του αντάρτικου των Ζαπατίστας. Απ' τα γεγονότα της χρονιάς που πέρασε επιλέχτηκε η παρουσίαση της "Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης" τόσο γιατί ο χαρακτήρας της ξεπερνά τα όρια της Chiapas, όσο και γιατί είναι ενδεικτική για την πολιτική κατεύθυνση της ταξικής πάλης.

Ένα χρόνο μετά τίποτα δεν έχει τελειώσει. Ενώ οι Ζαπατίστας παραμένουν μια υπολογίσιμη δύναμη, η νέα υποτίμηση του peso και η απόπειρα στρατιωτικής καταστολής τους δημιουργούν μια εντονότερη κρίση των ταξικών σχέσεων στο Μεξικό.

Η ανάλυση που ακολουθεί γίνεται μέσα από μια οπτική που ξεπερνά τις παρωχημένες αντιιμπεριαλιστικές διακρίσεις σε "Πρώτο Κόσμο" και "Τρίτο Κόσμο".

Η Διεθνής των Καπιταλιστών, η μόνη τάξη δυστυχώς που κατέχει την πιο ξεκάθαρη ταξική συνείδηση, έχει φροντίσει γι' αυτό. Η τάξη αυτή δεν θα είχε νικήσει μέχρι στιγμής παντού αν δεν είχε επιβληθεί σε "υπανάπτυκτες" και "αναπτυγμένες" χώρες ταυτόχρονα. Γιατί σε κάθε ιδιωτικοποίηση στην Δ. Ευρώπη αντιστοιχεί και ένα νέο κύμα μεταναστών από την Α. Ευρώπη, σε κάθε "μαύρο" εργάτη και ένας πρώην "εξασφαλισμένος", σε κάθε άστεγο της Β. Αμερικής και ένας ακτήμονας αγρότης της Ν. Αμερικής.

Ενάντια σ' αυτήν την τάξη, οι ejidatarios της Chiapas εξεγείρονται, και η πάλη τους αυτή έχει μια οικουμενική διάσταση που ξεφεύγει απ' το νοτιοανατολικό Μεξικό. Πρόκειται στην ουσία για την ίδια πάλη που διεξάγεται ήδη παντού, με διαφορετική ένταση και μορφές, ενάντια στην καπιταλιστική εξαθλίωση και αλλοτρίωση. Αν έχουμε καταφέρει να το δείξουμε αυτό, τότε νομίζουμε έχουμε συνεισφέρει όχι απλά στον αγώνα των Chiapanecos, αλλά στον δικό μας αγώνα.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ (CONVENTION NACIONAL DEMOCRATICA-CND), SAN CRISTOBAL, CHIAPAS - AGUASCALIENTES, ΖΟΥΓΚΛΑ ΛΑΚΑΝΤΟΝΑ, 6-9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1994.

" Zapata vive, la lucha sigue!"

" Zapata vive y la lluvia sigue!"

Τον Ιούνιο του 94 με τη 2η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα ο EZLN απηύθυνε την πρόσκληση για την Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση με σκοπό να κατατεθούν προτάσεις για μια μεταβατική κυβέρνηση κι' ένα νέο Σύνταγμα. Ο υποδιοικητής του EZLN Marcos εντατικοποίησε την επιστολογραφική του manía καλώντας προσωπικότητες του Μεξικού που κινούνται στο χώρο της αριστεράς και κεντροαριστεράς. Με το άνοιγμα των Ζαπατίστας προς την "Κοινωνία των Πολιτών" το εύρος των προσκεκλημένων, και τελικά συμμετεχόντων, ήταν μεγάλο: από μη-κυβερνητικές οργανώσεις γενικά, ηγέτες αγροτικών και ινδιάνικων οργανώσεων, μέλη "ανεξάρτητων" κομμάτων, ακαδημαϊκούς μέχρι (λίγους) αντιπροσώπους συνδικάτων, φεμινίστριες, ελάχιστους επιχειρηματίες, λεσβίες, ομοφυλόφιλους, μέλη οργανώσεων υπεράσπισης της ψήφου και φυσικά δημοσιογράφους ή δημοσιογράφους-μαϊμούδες (όπως η υποφαινόμενη). Η οργανωτική επιτροπή της CND αποτελούνταν από εκπροσώπους των Ζαπατίστας και διάφορες άλλες οργανώσεις ("Καραβάνι των Καραβανιών", "Συνέλευση των Τσιαπανέκος για τη Δημοκρατία" κλπ, με κυρίαρχη την άποψη υπέρ των εκλογών).

Το Σάββατο 6 Αυγούστου στο San Cristobal συγκροτήθηκαν Mesas-συνελεύσεις για τη συζήτηση πάνω στην "ειρηνική μετάβαση προς τη δημοκρατία, τις εκλογές, τη δημιουργία ενός Εθνικού Προγράμματος, την υπεράσπιση της ψήφου". Παρά την ισχυρή πλειοψηφία υποστηρικτών του αντιπολιτευτικού PRD (Κόμμα της Δημοκρατικής Επανάστασης) και την υπερισχύουσα τάση υπέρ των εκλογών υπήρχε μια διάχυτη δυσπιστία προς τα κόμματα και μια μειοψηφία (1) ενάντια στις εκλογές και υπέρ της δημιουργίας μιας Εθνικής Λαϊκής Συνέλευσης -Μεταβατική Κυβέρνηση- από αγρότες, εργάτες και Ινδιάνους.

Στα αιτήματα των Mesas (στα οποία συμφώνησε η πλειοψηφία) συγκαταλέγονταν μεταξύ άλλων η παραίτηση του Σαλίνας, η εκδίωξη από διοικητικές θέσεις των μελών του PRI (Θεσμικό Επαναστατικό Κόμμα, το κυβερνητικό κόμμα) κινητοποιήσεις ενάντια στην εκλογική νοθεία, πολιτική δίκη του Σαλίνας, εκλογική μεταρρύθμιση για αντιπροσώπευση των Ινδιάνων και όλων των εθνοτήτων, αναγνώριση του EZLN ως εμπόλεμη δύναμη, διάλυση του συστήματος της Εθνικής Ασφάλειας, μη ανάληψη εξουσίας από οποιοδήποτε υποψήφιο σε περίπτωση μεγάλης αποχής, εκδίωξη του στρατού από τις πολιτείες Chiapas, Guerrero και Michoacan και αποδοχή με θρησκευτική σχεδόν ευλάβεια των 11 σημείων-προτάσεων του EZLN. Η ίδια ατμόσφαιρα σύγχυσης, αντεγκλήσεων, κομπούζιου και ευφορίας που επικρατούσε το βράδυ του Σαββάτου στο San Cristobal με χιλιάδες κόσμο να πηγαиноέρχεται στις Mesas, στα υπαίθρια πηγαδάκια υπό τους ήχους τραγουδιών (και με τουρίστες να παραπονιούνται για την ξαφνική έλλειψη δωματίων) θα επικρατούσε εντονότερη στη ζούγκλα.

Η διαδρομή προς το Aguascalientes (2) 6 ως 7 χιλιάδων ανθρώπων μέσα σε εκατοντάδες λεωφορεία πέρασε μέσα από φυλάκια του στρατού και στη συνέχεια από περιοχές ελεγχόμενες από τους Ζαπατίστας με Ινδιάνους να χειροκροτάνε και να ζητωκραυγάζουν, πολλοί κρατώντας φωτογραφίες του Zapata και πλακάτ με συνθήματα υπέρ καθαρών εκλογών.

Στην κατάβαση προς τη ζούγκλα τον ενθουσιασμό γρήγορα τον διαδέχτηκε η κούραση (οι τελευταίοι αφιχθέντες στο Aguascalientes έκαναν διαδρομή 24 ωρών περίπου), κατόπιν η έξαψη στην πρώτη επαφή με τους Ζαπατίστας στο φυλάκίό τους και εν συνεχεία στο Aguascalientes όπου επί 28 μέρες 600 Ζαπατίστας κατασκεύαζαν το "Πλοίο του Φιτζκαραλντο", ένα γιγάντιο αμφιθέατρο από κορμούς δέντρων προστατευμένο από μια τεράστια τέντα και περιτριγυρισμένο από εκατοντάδες σκηνές. Πάνω από το βάθρο κρέμονταν 2 Μεξικάνικες σημαίες, πίσω του κάθονταν παραταγμένοι οι επίτιμοι προσκεκλημένοι και όλος ο χώρος ήταν γεμάτος αφίσσες με θέματα από τη Μεξικάνικη επανάσταση. Ένα πολύχρωμο και ανόμοιο πλήθος, από παλαιάμαχους, υπέργηρους συμπολεμιστές του Zapata μέχρι νεαρούς runks, ένοπλους Ζαπατίστας διάσπαρτους παντού και δημοσιογράφους υπερεξοπλισμένους, σε μια ατμόσφαιρα σύγχυσης, ευφορίας, αναστάτωσης πηγαиноέρχονταν κάτω από τον καυτό τροπικό ήλιο. Οι πρώτες αντεγκλήσεις ξεκίνησαν όταν έκανε την εμφάνισή του στο βάθρο ένας πίνακας που εικόνιζε τον Marcos με το Zapata έφιππους να δίνουν τα χέρια και από κάτω τον Cardenas (ο Cuauhtemoc Cardenas, ηγέτης του PRD, είναι γιος του παλιού μεταρρυθμιστή προέδρου Lazaro Cardenas. Πρώην μέλος του PRI και πρώην κυβερνήτης της πολιτείας Michoacan συσπείρωνε το "δημοκρατικό ρεύμα" εντός του PRI και αποτελεί τώρα με το PRD την εθνικιστική σοσιαλ-πατριωτική τάση. Με 31% στις εκλογές του 88 θεωρείται ο ουσιαστικός νικητής τους αν και η κραυγαλέα νοθεία είχε φέρει πάλι το PRI στην εξουσία. Σημειωτέον ότι τότε υπήρξε 50% αποχή) και τον επίσκοπο της Chiapas, Ruiz. Οι αντιδράσεις αρκετών οδήγησαν στην απόσυρση του πίνακα.

Προς το βράδυ, όταν άρχισε η Συνέλευση, η παρουσία του Marcos επί σκηνής πυροδότησε μια θύελλα συνθημάτων: "Μάρκο φίλε, ο λαός είναι μαζί σου", "Μεταβατική Κυβέρνηση και Νέο Σύνταγμα", "Ζήτω η Ramona (3) και η Ana Maria" (γυναίκες Ζαπατίστας), "Ζήτω η Αυτοδιεύθυνση των Ιθαγμένων", "Η Εθνική Συνέλευση να γίνει εκλογική δύναμη" αλλά και σαν απάντηση "Όλοι ενάντια στην εκλογική φάρσα". Ακούστηκαν τραγούδια για τον Zapata και ο γκεβαρικός ύμνος του 70 "Ντυμένος το πράσινο της ελιάς, πολιτικά ζωντανός, δεν έχεις πεθάνει σύντροφε, θα πάρουμε εκδίκηση για το θάνατό σου". Ο Marcos ανακοίνωσε το προεδρείο της CND και έδωσε το λόγο στο διοικητή Tacho που δήλωσε

ότι ο EZLN παραδίδει το Aguascalientes στη CND και παρουσίασε τις επιτροπές βάσης του EZLN, τις πολιτοφυλακές, γυναίκες, άνδρες και παιδιά. Ιθαγενείς με καλυμμένα τα πρόσωπα με μαντλία και κρατώντας παλούκια, μια από τις πιο συγκινητικές στιγμές της συνέλευσης. Στη συνέχεια ο Marcos παρουσίασε το στρατό του EZLN, με λευκές ταινίες στις κάνες των όπλων που σήμαινε ότι "αυτά τα όπλα δεν είναι για να έρθουν αντιμέτωπα με την "Κοινωνία των Πολιτών", αλλά κάτι παράδοξο, επιθυμούν να είναι άχρηστα". Ο λόγος του Marcos, ένα κράμα συναισθηματισμού, πατριωτισμού, ποιήσης και λαϊκισμού αντιμετώπιστηκε με κατάνυξη σχεδόν και άκρα σιωπή από το ακροατήριο. Αφού θριαμβολόγησε για την υψηλή προσέλευση στη CND "χάρis στον EZLN που έθεσε σε κίνηση κομμάτια της κοινωνίας που μέχρι πρότινος ήταν βυθισμένα στην απάθεια και στην ανικανότητα να ξεπεράσουν τον τοπικισμό τους" έκανε σαφές ότι ο EZLN

"δε θέλει τη CND μόνο σαν την πτέρυγα της πάλης των πολιτών, ούτε σαν μια εγγύηση των πολιτών σ' ό,τι αφορά τον πόλεμο ή την υποταγή, ούτε για να είναι ο EZLN η πρωτοπορία της, μια ιστορική πρωτοπορία όπως υπάρχουν ένα σωρό πρωτοπορίες που μας έκαναν τόσο να υποφέρουμε. Ελπίζουμε ότι με τη CND θα υπάρξει η ευκαιρία να συναντήσουμε κάποιον στον οποίο να παραδώσουμε τη σημαία, τη σημαία που βρήκαμε μόνη και ξεχασμένη στο παλάτι της εξουσίας. Και να την παραδώσουμε έτσι ώστε όλοι οι Μεξικάνοι να μπορούν να την κάνουν δικιά τους, για να γίνει και πάλι εθνική σημαία...Ελπίζουμε στη CND να υπάρξει ωριμότητα ώστε να μην μετατραπεί αυτός ο χώρος σε πεδίο ξεκαθαρίσματος εσωτερικών λογαριασμών, σε κάτι στείρο και ευνουχισμένο. Εμείς πάμε στην μπάντα, αλλά δε φεύγουμε. Εμείς οι από πάντα νεκροί, που πρέπει να πεθάνουμε ξανά για να ζήσουμε, ελπίζουμε ότι η CND θα μας δώσει την ευκαιρία, αυτή που μας αρνήθηκαν αυτοί που κυβερνάνε κακά τη χώρα, την ευκαιρία να επιστρέψουμε αφού πλέον έχουμε εκπληρώσει το καθήκον μας να μένουμε ενταφιασμένοι τόσο καιρό, αφού έχει περάσει η εποχή της σιωπής μας, η νύχτα απ' όπου βγήκαμε, αυτός ο θάνατος μέσα στον οποίο ζούσαμε, την ευκαιρία να εξαφανιστούμε με τον ίδιο τρόπο που εμφανιστήκαμε, ένα πρωί χωρίς πρόσωπο, χωρίς μέλλον, χωρίς την πιθανότητα να καταλήξουμε στα κατακάθια της ιστορίας, του όνειρου, του αντάρτικου..."

Εγκαταλείποντας το βήμα ο Marcos εν μέσω καταιγισμού επευφημιών δίνει τη μεξικάνικη σημαία στη Rosario Ibarra (πρόεδρο της CND και παράλληλα του FNCR, Εθνικού Μετώπου Ενάντια στην Καταστολή, μιας αριστεριστικής οργάνωσης). Τις στιγμές αυτής της πατριωτικής έξαρσης τις ακολούθησε μια πραγματική καταιγίδα, μια τροπική βροχή που σάρωσε τα πάντα και παρά τους εξορκισμούς εναντίον της, "Ο Zapata ζει, η μάχη συνεχίζεται", "Ο Zapata ζει, η βροχή συνεχίζεται" -και τους λίγους τολμηρούς που γυμνόστηθι τσαλαβουτούσαν στη λάσπη σήμανε το ξαφνικό τέλος της πρώτης μέρας της CND στη Ζούγκλα. Την επομένη αφού δόθηκαν χαιρετισμοί από διάφορους συμμετέχοντες και αφού οριστικοποιήθηκε η μίνιμουμ συμφωνία για κινητοποιήσεις ενάντια στο ενδεχόμενο εκλογικής νοθείας, ακολούθησε η συνέντευξη τύπου του Marcos που με την άνεση σταρ απαντούσε με ειρωνεία και πολιτικάντικους ελιγμούς στις διάφορες ερωτήσεις. Δήλωσε ξανά την επιθυμία του EZLN για έντιμη ειρήνη και για προσπάθεια συνεννόησης με τα άλλα ένοπλα αντάρτικα της χώρας και στην ερώτηση αν θα βγάλει τη μάσκα απάντησε "Ναι, αν το θέλετε, εσείς θα μου πείτε". Οι κραυγές "ΟΧΙ!" επιβεβαίωσαν ότι το σύμβολο Marcos για να παραμείνει θρύλος πρέπει να παραμείνει μασκοφόρος και όχι κοινός, αναγνώρισιμος θνητός.

Έτσι, αυτό το συνονθύλευμα ατόμων, η "Κοινωνία των Πολιτών", μέσα σ' αυτό το κλίμα γιορτής και έντασης, κάτι ανάμεσα σε πανηγύρι και πολιτική συνάντηση, αυτή η Εθνική Συνέλευση που δεν ήταν και τόσο συνέλευση, ουσιαστικά επιβεβαίωσε μια αόριστη, γενική, αφηρημένη θέληση για "αλλαγή", "δημοκρατία" και "ειρήνη". Ήταν μια συμβολική χειρονομία λίγο πριν τις εκλογές. Μια εκδήλωση πατριωτισμού και ρεφορμισμού, αντιφατικών προσδοκιών και γενικόλογων υποσχέσεων ανάμεσα στα ηχηρά "Viva!"

"Παίρνεις την Επανάσταση (*Revolucion*) μέχρι το τέλος, στρίβεις δεξιά και βρίσκεις στη Μεταρρύθμιση (*Reforma*)".
Μεξικάνικο ανέκδοτο σχετικά με το πως φτάνεις στο κέντρο του Μεξικού.

Στα τέλη του προηγούμενου αιώνα το Πορφυριάτο, η δικτατορία του Ντιάζ, συνίστατο στο συνδυασμό της μεγάλης σε όγκο και έκταση καπιταλιστικής ανάπτυξης και του δικτατορικού-ολιγαρχικού κράτους. Η κυριαρχία του κεφαλαίου με τη μορφή ντόπιων και ξένων μονοπωλίων, ο συγκεντρωτισμός της οικονομίας και της πολιτικής εξουσίας σε πανεθνικό επίπεδο σταδιακά διέλυε τις παλιές παραδοσιακές, φεουδαρχικές δομές. Οι νέοι γραφειοκράτες και τεχνοκράτες (Ποζιτιβιστές, Κοινωνικοί Δαρβινιστές) υποσκέλιζαν σε ισχύ τους παραδοσιακούς τοπικούς μεγαλογαιοκτήμονες αναγκάζοντας τους σε μεγαλύτερο συντονισμό με την κεντρική εξουσία.

Η κυριάρχηση του κεφαλαίου επί της αγροτικής παραγωγής δημιουργούσε μια αναπτυσσόμενη τάξη αγροτών προλεταρίων που απαρτιζόταν από ακτήμονες, άνεργους ή μισθωτούς εργάτες γης, δίπλα στους δουλοπάροικους και τους εξαθλιωμένους *campesinos* ινδιάνους. Παράλληλα η μικροϊδιοκτητική αγροτική τάξη άρχισε να δοκιμάζεται κι' αυτή σκληρά απ' την επίθεση του κεφαλαίου. Η εργατική τάξη που βρισκόταν κυρίως στο βορρά, λόγω της εκεί μεγάλης επενδυτικής δραστηριότητας, αποτελούνταν από ένα μειοψηφικό σχετικά καλοπληρωμένο στρώμα, από ανεξάρτητους τεχνίτες καθώς κι' από τον κύριο όγκο του βιομηχανικού προλεταριάτου. Τα σταδιακά πλήγματα εναντίον των τεχνιτών τους ένωσαν με τους υπόλοιπους εργάτες και συχνά τους οδηγούσαν σε απεργίες ή βιαιότερες εξεγέρσεις που καταστέλλονταν βάνουσα.

Το Πορφυριάτο άρχισε να κλυδωνίζεται από μια πολύμορφη δυσάρεσκη που αντανάκλασε διαφορετικά και αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα κι' αργότερα πήρε τη μορφή της ένοπλης εξέγερσης. Η σύγκρουση εντός της αστικής τάξης ανάμεσα στο (βόρειο κυρίως) βιομηχανικό - χρηματιστικό τμήμα της κι' αυτό των τοπικών μεγαλοτσιφλικιών (το πρώτο αντιπροσώπευε το αστικό-δημοκρατικό πρόταγμα σ' αντίθεση με τον αυταρχισμό), η δυσφορία των μικροαστών μπροστά στην έλευση των μονοπωλίων, η οργή του προλεταριάτου και των *campesinos* καθώς και οι φιλοδοξίες της κάστας των διανοουμένων που ασφυκτιούσε μέσα στο καταπιεστικό καθεστώς, ήταν οι βασικότερες αιτίες της έκρηξης που επακολούθησε.

Προερχόμενος από τη νέα βιομηχανική αστική τάξη ο Madero πήρε την εξουσία συνεπικουρούμενος από τον αρχικό του θαυμαστή Villa και τον Zapata. Ο τελευταίος, ανυποχώρητος στο στόχο της αγροτικής μεταρρύθμισης, μπροστά στη "προδοσία" του Madero, το ότι παρέμεινε δηλ. πιστός εκπρόσωπος της τάξης του, κηρύσσει το Νοέμβριο του 1911 τη συνέχιση της Επανάστασης με το σχέδιο της Ayala(4). Η δικτατορία του στρατηγού Huerta (1913 - 1914) διαμόρφωσε εναντίον της τρία χαλαρά συνδεδεμένα μεταξύ τους στρατόπεδα: τους Zapatistas στο νότο, με κυρίαρχη αγροτική σύνθεση αυτή των *ejidatarios* ή ακτημόνων με κομμουνιστική κοινωνική οργάνωση, στο βορρά το στρατό του Villa με περισσότερο μικροαστική και προλεταριακή σύνθεση και τέλος τους Συνταγματικούς, δηλ. τη μεσαία αστική τάξη, κάποιους μεγαλογαιοκτήμονες αλλά ακόμα και προλετάρους που πίστεψαν στη σοσιαλίζουσα προπαγάνδα τους. (5)

Η Συνέλευση στο Aguascalientes το 1914 των τριών αυτών επαναστατικών δυνάμεων αποκάλυψε το αδύνατο της μεταξύ τους συμμαχίας.

Δίπλα στις θρυλικές μορφές του αμφιλεγόμενου Villa και του ρομαντικού Zapata, του οποίου η ακατάβλητη προλεταριακή συνείδηση συνδυαζόταν μ' ένα πρωτογενή εθνικισμό και τη πίστη σε μιά δημοκρατική κυβέρνηση που θα υλοποιούσε το λαϊκό όραμα της επαναστατικής αλλαγής, την αγροτική μεταρρύθμιση, ξεχωρίζει αυτή του διεθνιστή αναρχοκομμουνιστή Ricardo Flores Magon. Ξεκινώντας σαν φιλελεύθερος διαμόρφωσε σταδιακά τις αναρχικές του ιδέες (τις οποίες, για λόγους τακτικής, δεν διακήρυττε ρητά μέχρι το 1910) προσπαθώντας να μετατρέψει την επανάσταση από **πολιτική** σε πραγματικά **κοινωνική**. Οργανώνοντας απεργίες και εξεγέρσεις, με επιρροή και δράση ανάμεσα σε εργάτες και αγρότες κυρίως στο βορρά (και ελέγχοντας πλήρως το βόρειο μέρος της πολιτείας Baja California) το PLM, το Μεξικάνικο Φιλελεύθερο Κόμμα, που ιδρύθηκε από τον Magon, όχι μόνο βρισκόταν πίσω από πολλές απαλλοτριώσεις γης και μέσων παραγωγής αλλά ιδιαίτερα με το μανιφέστο του 1911, έδινε σ' αυτές τις ενέργειες ένα σαφή κομμουνιστικό προσανατολισμό.

Η έκβαση του ταξικού πολέμου καθορίστηκε από τη συμμαχία του ισχυρού εργατικού συνδικάτου Casa del Obrero Mundial (αναρχοσυνδικαλιστικής και σοσιαλιστικής συντεχνιακής ιδεολογίας) με τους Συνταγματικούς με ανταλλάγματα την υπόσχεση χρηματοδότησής του και την ικανοποίηση ορισμένων εργατικών απαιτήσεων. Μέσα στα κίνητρα της συνθηκολόγησης των εργατών δεν ήταν λιγώτερο αμελητέα η δυσφορία τους τόσο με την θρησκομανία των Zapatistas όσο και τη βαναυσότητα των Villistas που ο αυξανόμενος милитаризм τους τους είχε σχεδόν μετατρέψει σε μισθοφόρους.

Το Σύνταγμα του 1917, μετά τη συντριβή των Zapatistas, των Villistas και του PLM, αποκρυστάλλωσε την κυρίαρχη εθνικιστική, αντιιμπεριαλιστική και σοσιαλίζουσα ιδεολογία του μετεπαναστατικού Μεξικάνικου κράτους (6). Κάποια από τα ρεφορμιστικά του άρθρα που προέβλεπαν αντικληρικά μέτρα, αγροτική μεταρρύθμιση και εργατικό δίκαιο αποτελούσαν μέρος του προγράμματος του PLM του 1906. Ήταν ο θρίαμβος της φιλελεύθερης πτέρυγας της αστικής τά-

ξης επί των αγροτών και των προλεταρίων που στο εξής θα έκανε χρήση του περιεχομένου της Επανάστασης κατά τα συμφέροντά της για να τη στρέψει εναντίον τους.

Με τον κρατικό εξανδραποδισμό της εργατικής τάξης μέσα από τα περιορισμένα δικαιώματα που της παραχωρήθηκαν εγκαινιάστηκε μια μακρά ιστορία λαϊκισμού συνδυασμένου με καταστολή και υποταγή στο κράτος. Μέσα από μια ηττημένη αγροτική τάξη και μια σακατεμένη εργατική άρχισε ν' αναδύεται μια διευρυμένη μικροαστική που απολάμβανε μέρος των προνομίων του κράτους. Παράλληλα βγήκαν μέσα από την Επανάσταση στρατιωτικοί, γραφειοκράτες, διανοούμενοι και συνδικαλιστές ηγέτες άμεσα συνδεδεμένοι με την κρατική εξουσία. Το νέο αυτό κράτος αστών και γραφειοκρατών νομιμοποιήθηκε με ιδεολογική σημαία την Επανάσταση αφομοιώνοντας και διαστρεβλώνοντας όλο το περιεχόμενό της. Η "Επανάσταση" σαν μύθος έγινε η ενοποιητική ιδεολογία της κρατικής κυριαρχίας τον 20ο αιώνα.

... ΣΤΟ ΜΟΝΤΕΡΝΟ ΚΡΑΤΟΣ

"Θέλουμε μια κυβέρνηση φιλελεύθερη, δημοκρατική και εθνικιστική... οι παραχωρήσεις στους εργαζόμενους γίνονται μέσα στις οικονομικές δυνατότητες του καπιταλιστικού τομέα" Lazaro Cardenas

Όταν οι τελευταίες κλαγγές των όπλων της Επανάστασης είχαν σιγήσει, το Μεξικάνικο Κράτος βρέθηκε μπρος στη διττή ανάγκη της ισχυροποίησής του και της ανάπτυξης του καπιταλισμού. Το πρόβλημα του ελέγχου του ξένου κεφαλαίου (η δημιουργία της Τράπεζας του Μεξικού ήταν μια πρώτη κίνηση συνεργασίας μεταξύ Μεξικάνικου και ξένου κεφαλαίου) και της ταξικής πάλης που συνεχώς οξυνόταν μπροστά στην κρατική χειραγώγηση, τη διαφθορά των επίσημων συνδικαλιστών και την κρίση του 29 δεν έπαιρνε αναβολή. Οι ακόμα ανεκπλήρωτες υποσχέσεις της Μεξικάνικης Επανάστασης απειλούσαν τη νομιμότητα των διαδοχικών κυβερνήσεων και γενικότερα του Κράτους σα φορέα της ιδεολογίας της.

Με το Lazaro Cardenas που κηρύσσει τη "σοσιαλιστική επανάσταση" το 1934 το Μεξικό μπαίνει στην περίοδο της κρατικής ρύθμισης του καπιταλισμού, στρατηγική που εφαρμοζόταν ήδη σε Αμερική και Ευρώπη. Η αναγκαιότητα της μεταρρύθμισης που ισοδυναμούσε με παραχωρήσεις σε αγρότες και εργάτες, με εθνικοποιήσεις ορισμένων τομέων, με τροποποίηση των όρων της ιμπεριαλιστικής διείσδυσης και με συμμόρφωση των δύστροπων αντιπαραγωγικών φεουδαρχών και "κομπραδόρων" αστών αναβάθμιζε το "λαϊκό" ρόλο του Κράτους και ταυτόχρονα ικανοποιούσε τα συμφέροντα της μοντέρνας βιομηχανικής τάξης.

Η "πολιτική των μαζών" ολοκληρώνει το συντεχνιακό Κράτος που απορροφά την "Κοινωνία των Πολιτών". Με την εδραίωσή του το εθνικό πολιτικό κόμμα (7) δρα στο εξής ως πανίσχυρη διοικητική επιτροπή που οργανώνει και διαιρεί την κοινωνία σε ξεχωριστές ενότητες που εξαρτούν την ύπαρξή τους απ' αυτό: η ταξική πάλη "νομιμοποιείται" μέσα από την αναβάπτιση του συνδικαλιστικού κινήματος σε επίσημο εθνικό (δημιουργείται η πανίσχυρη ως σήμερα CTM: Συνομοσπονδία Μεξικάνων Εργατών), δημιουργείται η CNC: Εθνική Αγροτική Συνομοσπονδία και στον "λαϊκό τομέα" του κόμματος συνασπίζονται συνδικάτα δημοσίων υπαλλήλων, νεολαιίστικες και γυναικείες οργανώσεις.

Η εδραίωση της δημοκρατικής-καπιταλιστικής ιδεολογίας του "κοινού συμφέροντος" περνάει μέσα από τη δημιουργία ενός κλίματος "εθνικής ομοψυχίας" χάρη στην αντιιμπεριαλιστική πολιτική του Cardenas που φτάνει στο απόγειό της με την εθνικοποίηση των πετρελαίων το 1938, που τα εκμεταλλεύονταν αμερικάνικες κυρίως και αγγλικές εταιρείες ως τότε. Η περιορισμένης κλίμακας αγροτική μεταρρύθμιση έβαλε τις βάσεις για την κρατικά ελεγχόμενη καπιταλιστική αγροτική πολιτική. Η αναδιανομή των γαιών (με την απαλλοτρίωση των μη παραγωγικών τσιφλικιών) και η παροχή δανείων στόχευαν στη δημιουργία μιας μικρομεσαίας αγροτικής τάξης για την τόνωση της εθνικής αγοράς. Η έμφαση όμως κυρίως δόθηκε στην ενδυνάμωση της μεγάλης αγροτικής ιδιοκτησίας υπό την επίβλεψη του Κράτους. Στο τέλος της θητείας του Cardenas το 1940 η "σοσιαλιστική" του πολιτική είχε τα ακόλουθα αποτελέσματα στην αγροτική παραγωγή: πάνω απ' το 60% των αγροτών ήταν ή ακτήμονες ή μικροϊδιοκτήτες ή ejidatarios που προσπαθούσαν ν' ανταγωνιστούν τους μεγαλοϊδιοκτήτες ευφώρων εδαφών, κατόχων τεχνολογίας και κεφαλαίου. Οι ejidatarios αναγκάζονταν σταδιακά να νοικιάζουν τους κλήρους τους στους τελευταίους και να καλλιεργούν τη γη για λογαριασμό τους, πράγμα που οδήγησε στην εμφάνιση του φαινομένου του νεολατιφουντισμού ακριβώς στις περιοχές που είχε γίνει α-

Γενικά μιλώντας, κατά την περίοδο Cardenas οι βάσεις του μοντέρνου Κράτους θεμελιώθηκαν στην άμβλυνση των ταξικών αντιθέσεων με τη συνδυασμένη σοσιαλπατριωτική πολιτική παραχωρήσεων και καταστολής. Η πρακτική του λαϊκισμού και του συντεχνιασμού, μ' αφετηρία αυτήν την εποχή, θα συγκροτήσει μια ιστορική συνέχεια σε κρατικό ιδεολογικό επίπεδο που διαρκεί μέχρι και σήμερα.

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΚΥΛΛΑ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΧΑΡΥΒΔΗ ΤΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ

Οι μεταρρυθμίσεις του Cardenas και ο εκσυγχρονισμός της καπιταλιστικής ανάπτυξης έδωσαν γρήγορα καρπούς. Η 20ετία 1940-60, πριν τη θορυβώδη εμφάνιση των πρώτων απειλητικών ριζοσπαστικών κινημάτων, αποτελεί την περίοδο με τη μεγαλύτερη και ταχύτερη καπιταλιστική συσσώρευση. Ο ρόλος του Κράτους, που γίνεται όλο και πιο αυταρχικό και τεχνοκρατικό είναι θεμελιώδης σ' αυτή τη συγκεντρωποίηση του Κεφαλαίου. Η εκβιομηχάνιση στο Μεξικό ακολουθούσε μια πορεία που το διαφοροποιούσε απ' την αποικιακού ακόμα τύπου οικονομία στις άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής (8).

Με την "Πράσινη Επανάσταση" αρχίζει ο εκμοντερνισμός στην αγροτική παραγωγή, που αυξάνει έξι φορές μεταξύ των ετών 1940-75. Τα προγράμματα της "Πράσινης Επανάστασης" (του εξορθολογισμού του Κεφαλαίου), χρηματοδοτημένα από την Παγκόσμια Τράπεζα (και αρχικά από το ίδρυμα Ροκφέλλερ) τόσο στο Μεξικό όσο και σε άλλες χώρες όπου το αγροτικό ζήτημα ήταν κεντρικό (π.χ. Ινδία), βγήκαν μέσα απ' την ανάγκη του Κράτους να ελέγξει τις εύθραυστες κοινωνικές σχέσεις στην ύπαιθρο και να οργανώσει τη φτηνή τροφοδοσία των ορδών των προλεταρίων στην πόλη. Επιλέχθηκαν αρχικά περιοχές του Βορρά με μεγάλη συγκέντρωση γης στα χέρια των "επαναστατών" μεγαλογαιοκτημόνων (9). Μια σειρά δανείων για τη χρήση νέας τεχνολογίας (από αρδευτικά μέσα μέχρι λιπάσματα) προκάλεσε όχι μόνο την εντατικοποίηση της καλλιέργειας και την αύξηση της παραγωγικότητας αλλά και την αντικατάσταση παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων με καινούργια που προορίζονταν για εξαγωγή. Με δυσμενέστερους όρους δανείων για την απόκτηση μέσων παραγωγής οι ejidatarios ή οι minifundistas (μικροϊδιοκτήτες γης) οδηγήθηκαν σε εξαθλίωση ή σε χρεωκοπία. Πολλοί έτσι μετατράπηκαν σε ακτήμονες, αυτό το "πληθυσμιακό πλεόνασμα", γνωστό απ' τις πρώτες περιφράξεις στην ιστορία και πάντα αναγνωρίσιμο όταν γίνεται λόγος για "αγροτική μεταρρύθμιση", που προσφέρεται για πολλαπλές χρήσεις: ανεργία, βιομηχανικό προλεταριάτο ή εργάτες γης. Εκτός των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων γης, πράγμα που διόγκωνε την ιδιοκτησία των μεγαλογαιοκτημόνων, μια άλλη συνήθης τακτική ήταν η κατά καιρούς κατάτμηση των ejidos που λειτουργούσε σαν απορρόφηση των κοινωνικών κραδασμών καθώς συντηρούσε την ιδέα της επαναστατικής αναδιανομής της γης.

Συνολικότερα η ικανότητα του Κράτους ν' αυτοπαρουσιάζεται ως θεματοφύλακας των ιδεών της Επανάστασης εξηγεί όχι μόνο τη σχετική πολιτική σταθερότητα των δεκαετιών που ακολούθησαν την προεδρία του "πρωτοπόρου" Cardenas αλλά και την αφομοίωση των κοινωνικών κινημάτων. Η επαναστατική παράδοση των αγροτών και των προλεταρίων διδασκόταν μέσα από την κρατική εκπαίδευση και το Κράτος την επικαλούνταν ως γεννήτορα του ίδιου, γι' αυτό και αναλάμβανε το ρόλο του υπερασπιστή της (10). Οι ίδιοι οι προλετάριοι τώρα όταν δεν αρκούντο στην κρατική αναγνώριση της συμβολής τους στη δημιουργία του "ισχυρού, ανεξάρτητου" Κράτους και δείχναν δυναμικά την αγνωμοσύνη τους μεταβάλλονταν αυτομάτως σε "εχθρούς της Επανάστασης", "αντιπατριώτες". Εν τούτοις η συστηματική προπαγάνδη των εθνικοδημοκρατικών κατακτήσεων είχε αποτελέσματα: πολλοί αγρότες, εργάτες, μικροαστοί πίστεψαν στην αντιπροσώπευση των μεγάλων συνδικάτων CTM, CNC, και του "λαϊκού τομέα".

Κατ' εναλλαγή με την ενωτική ιδεολογία της εθνικής ομοψυχίας, της ταξικής αρμονίας και του λαϊκισμού χρησιμοποιούνται και κυριαρχούν στη Μεξικάνικη κοινωνία κι άλλες διαχωριστικές ιδεολογίες: ο Ιθαγενισμός κι ο ιδιότυπος μεξικάνικος φαλλοκρατισμός (machismo). Η γυναίκα αγία, πουτάνα και φτηνή εργάτρια είναι οι τρεις βασικές φιγούρες της Μεξικάνικας (την ίδια στιγμή βέβαια που ο μεξικάνικος καπιταλισμός προωθεί το φεμινισμό φροντίζει να διατηρεί και το σεξισμό σχεδόν ανέπαφο, κάτι που άλλωστε συμβαίνει παντού).

Ο Ιθαγενισμός, η επίσημη αναγνώριση της Ινδιάνικης παράδοσης, ήταν ένα από τα αντιφατικά επιτεύγματα της Επανάστασης. Βρίσκεται στο κέντρο του μεξικάνικου εθνικισμού (συχνά η επίκληση της Ινδιάνικης κληρονομιάς υπερτονίζεται εις βάρος της κατ' εξοχήν mestizo σύνθεσης του μεξικάνικου λαού ή συγκρούεται με τις πιο συντηρητικές, ισπανόφιλες, θρησκευτικές τάσεις). Πίσω από τον μανδύα όμως της ιδεολογίας της "εθνικής παράδοσης", που διατρέχει όλη την ιστορία, καλύπτεται υποκριτικά η κρατική προσπάθεια καταστροφής και αφομοίωσης της Ινδιάνικης κουλτούρας μέσα στην εθνική εμπορευματική οικονομία. Από το 1948 το INI (Εθνικό Ινστιτούτο Ιθαγενών) είναι το κανάλι που νομιμοποιεί την εκμετάλλευση των Ινδιάνων μέσω των caciques (11), των αφεντικών, των στρατολόγων μεταναστών, των δανειστών, των εμπόρων, των μεγαλογαιοκτημόνων και των μπράβων τους. Σύμφωνα με την ανθρωπολόγο Marcela Lagarde "τα προγράμματα του INI διευθύνονται και σχεδιάζονται από ανθρωπολόγους που ισχυρίζονται ότι υπάρχουν για τον Ινδιάνο, αλλά των οποίων ο στόχος είναι να σταματήσει να είναι τέτοιος".

Η ταχεία εκβιομηχάνιση και η εσωτερική μετανάστευση μετά το 50 έφεραν σταδιακά το προλεταριάτο στο κέντρο της ταξικής πάλης αυξάνοντας το βιομηχανικό του τμήμα στο 25% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και το σύνολο των μισθωτών από 46% το 1950 στο 75% το 1982. Με λιγώτερο από το 1/4 των μισθωτών συνδικαλισμένο και με "συγκριτικό πλεονέκτημα" τους πολύ χαμηλούς μισθούς (μόλις το 1974, μετά από άγριες απεργίες, οι μισθοί καταφέρνουν να ξεπεράσουν κατά πολύ το επίπεδο του 39, για να κατακυλήσουν και πάλι μετά το 76) ο Μεξικάνικος καπιταλισμός αναπαράγει στον ένα πόλο συσσώρευση και στον άλλο αθλιότητα. Το πρώτο κύμα των απεργιών ανάμεσα στο 1958 και το 1962 στο δημόσιο κυρίως τομέα (τραίνα, πετρέλαιο) πυροδοτεί αντιδράσεις και σε άλλους χώρους (εκπαίδευση, γεωργία) -και γελοιοποιεί τις διάφορες μαρξιστικές μωρολογίες περί "υπανάπτυκτου τριτοκοσμικού" προλεταριάτου. Ανάγκασε δε το διεθνές Κεφάλαιο κυρίως να επενδύσει σε καινούργιους τομείς (αυτοκινητοβιομηχανία) αρχικά στην πόλη του Μεξικού, για να τους μεταφέρει στη συνέχεια στο Βορρά (με τον ίδιο τρόπο που κάπως παλιότερα είχε εγκαταλείψει το Detroit) όταν ήρθε αντιμέτωπο με την εργατική εξέγερση στα μέσα του 70, εμπλουτίζοντας έτσι τη βιομηχανική ζώνη των κατέργων-maquiladoras (12).

Με τις βίαιες ή "νόμιμες" απαλλοτριώσεις γης οι ακτήμονες συνωθούνται στις πόλεις, ειδικά στην πρωτεύουσα. Ένα ογκώδες υποπρολεταριάτο, στις τάξεις του οποίου άνεργοι, υποαπασχολούμενοι, προσωρινοί εργάτες συντίθενται και ανασυντίθενται μετακινούμενοι συνεχώς ανάμεσα στον αγροτικό, βιομηχανικό, εμπορικό τομέα και αυτό των υπηρεσιών. Η αέναη αυτή μετακίνηση ενώ μειώνει την απόσταση που χωρίζει τους συνδικαλισμένους απ' τους "μαύρους" εργάτες, ταυτόχρονα περιορίζει τις κατακτήσεις του καλύτερα οργανωμένου βιομηχανικού προλεταριάτου υπονομεύοντας τις.

Οι Olvidados, αυτοί που στοιβάζονται στις "χαμένες πολιτείες" της πόλης του Μεξικού, στις colonias proletarias (στην ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή ο μισός πληθυσμός κατοικεί σ' αυτές τις παραγκοσυνοικίες), πρωτίστως απασχολούνται σε βιοτεχνίες φασόν μικροϊδιοκτητών, εκατοντάδες χιλιάδες μικροεργαστήρια ενδυμάτων, παπουτσιών, επίπλων κλπ. Το Κεφάλαιο τις ελέγχει τόσο στην προμήθεια πρώτων υλών όσο και στην απορρόφηση των εμπορευμάτων. Η ύπαρξή τους συμφέρει περισσότερο γιατί και οι μισθοί είναι ιδιαίτερα χαμηλοί και ο κατακερματισμός δεν επιτρέπει κάποια οργανωμένη αντίσταση. Το 1970 προγράμματα της Παγκόσμιας Τράπεζας "Επενδύσεων στους Φτωχούς" προσπάθησαν με δάνεια να ενσωματώσουν στο Κεφάλαιο τις επιχειρήσεις της γειτονιάς.

Το Κράτος έπαιζε πάντα ένα πολύ σημαντικό ρόλο τόσο στη γεωγραφική συγκέντρωση αυτού του υποπρολεταριάτου, όσο και στην οργάνωση της πολιτικής του συμπεριφοράς (με χειραγώγηση των ηγετών των κινημάτων γειτονιάς), ρυθμίζοντας τις αγορές τους, διευθύνοντας ένα ψευτομικροαστικό δίκτυο μικρεμπορίου και παρέχοντας υποτυπώδεις υπηρεσίες κοινωνικού κράτους (κρατικά ελεγχόμενα καταστήματα φτηνών τροφών, κάποια περίθαλψη, σχέδια διανομής γης και σπιτιών σε άστεγους κλπ).

Στην ανασύνθεση των λούμπεν όμως υπάρχει και η **υποκειμενική διάσταση**. Μια διάχυτη ταξική κουλτούρα επιβεβαιώνεται είτε μέσα από εξεγέρσεις είτε μέσα από δυναμικές κινητοποιήσεις. Πρόσφατο παράδειγμα η γειτονιά του Tepito, στο κέντρο του Μεξικού, που μετά το σεισμό του 1985 με τη δημιουργία αυτόνομων οργανώσεων οι κάτοικοι, καταλαμβάνοντας τα νοικιαζόμενα σπίτια τους, ανάγκασαν την κυβέρνηση ν' αποσύρει τ' αναπτυξιακά της σχέδια που προωθούσαν την κυριοποίηση της περιοχής και άρα την έξωσή τους. Οι Tepitanos, γνωστοί για τις υπαίθριες γιορτές τους, την καθημερινή έμπρακτη άρνηση της εργασίας, την αλληλεγγύη και τις κοινοτικές τους παραδόσεις απέδειξαν ότι οι colonias proletarias είναι μερικές φορές δυσλειτουργικές για το Κράτος. Γι' αυτό άλλωστε όταν εξαντλείται η πρακτική της αφομοίωσης έρχεται το BARAREM (ειδικό παραστρατιωτικό τάγμα).

INSURGENCIA OBRERA -ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΝΤΑΡΣΙΑ 1973-1977

Τέλη του 60 μια φοιτητική-νεολαϊστική εξέγερση άρχισε να εκκολάπτεται παίρνοντας κατά γράμμα την εθνικιστική μυθολογία που διδάσκονταν στα σχολεία και προπαγάνδιζε το PRI. Ο Zapata, ο Cardenas, ο Magon γίνανε τα σύμβολα μιας "εθνικής αλλαγής" που δεν έγινε πραγματικότητα παρά μόνο με τη μορφή προτομών σε πλατείες. Το τέλος των φοιτητικών δημοκρατικών διεκδικήσεων ήρθε με το μακελειό στην πλατεία των Τριών Πολιτισμών στις 2 Οκτώβρη του 1968. Η συμμετοχή πολλών προλεταρίων και αγροτών σε κείνη τη ματοβαμμένη πορεία (ίσως και 500 νεκροί) ήταν ενδεικτική της ανταρσίας που θα επακολουθούσε σε λίγα χρόνια. Ο γκεβαρισμός επίσης αρχές του 70 ήταν μια πολύ δεδομένη ιδεολογία και αποτέλεσε τη βασική έμπνευση πολλών ένοπλων αντάρτικων πόλης που περίπου μέχρι το 1975 είχαν εξαρθρωθεί.

Παρά τις κάποιες περιορισμένες λαϊκίστικες μεταρρυθμίσεις αρχές της διακυβέρνησης του Echeverria (70-76), το βιομηχανικό προλεταριάτο άρχισε να εξεγείρεται πρωτίστως ενάντια στους κυβερνητικούς συνδικαλιστές ηγέτες, τους ε-πονομαζόμενους charros. Πρόκειται τώρα για ένα σχετικά καλοπληρωμένο, ειδικευμένο προλεταριάτο, συγκεντρωμένο κατά μάζες στην κρατική κυρίως βιομηχανία, ιδιαίτερα μαχητικό, που συγκρότησε τη ρεφορμιστική Δημοκρατική Τάση εντός της CTM. Παράλληλα σχηματίστηκαν τα πρώτα ανεξάρτητα συνδικάτα στην αυτοκινητοβιομηχανία ως επί το πλείστον (πολλά από τα οποία στις αρχές του 80 αφομοιώθηκαν και οι ηγέτες τους έγιναν το κόκκινο πανί για το ε-

περχόμενο ριζοσπαστικό κίνημα βάσης). Μια σειρά από άγριες απεργίες μετέδωσαν ένα πνεύμα μαχητικότητας αφ' ενός προς την ύπαιθρο πυροδοτώντας καταλήψεις γης και προσπάθειες οργάνωσης των εργατών γης και αφ' ετέρου προς τα barrios της μητρόπολης ξεσηκώνοντας τους λούμπεν. Το εργατικό κίνημα αυτής της περιόδου, με αιχμή τη Δημοκρατική Τάση, δοκιμαζόμενο από την ίδια του την αντιφατικότητα ανάμεσα στη μαχητικότητα και το σεβασμό προς "το έθνος και τον προεδρικό θεσμό", τη στρατιωτική (!) καταστολή, τις απολύσεις και τα προγράμματα λιτότητας που επιβλήθηκαν από το Κράτος και το ΔΝΤ (μέσω δανείου το 1976) και την 100% υποτίμηση του peso, θα σβήσει για να δώσει τη θέση του σύντομα σε κάτι καινούργιο. Παράλληλα το PRI αναγκάστηκε να κάνει πολιτική συνταγματική μεταρρύθμιση το 1976 (νομιμοποίηση του ΚΚ, παραχώρηση στα κόμματα της αντιπολίτευσης δικαιώματος συμμετοχής στις εκλογές) επιχειρώντας να εγκλωβίσει την κοινωνική αναταραχή στην πολιτική αρένα.

Η ΑΒΑΣΤΑΧΤΗ ΤΑΞΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ: Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΣΑΝ ΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Το Μεξικό δεν ήταν φυσικά το μόνο πεδίο ταξικών συγκρούσεων μέσα στη δεκαετία του 70. Σε Αμερική και Ευρώπη (ανατολικής συμπεριλαμβανομένης) μια σειρά άγριων απεργιών καθώς και η εντεινόμενη εξέγερση ενάντια στην εργασία σηματοδοτούν το τέλος του Κεϋνσιανισμού. Το καύσιμο αυτής της αντεπίθεσης του Κεφαλαίου ήταν το πετρέλαιο, η λεγόμενη "ενεργειακή κρίση" του 1973. Η σχεδιασμένη αύξηση της τιμής του πετρελαίου προκαλεί ταυτόχρονα αποσύνθεση του προλεταριάτου (περικοπές του κράτους πρόνοιας και μισθών, ανεργία) και ανασύνθεση της εδαφικής συσσώρευσης του Κεφαλαίου (με κερδισμένες τις πολυεθνικές του πετρελαίου, το χρηματιστικό κεφάλαιο και τις πετρελαιοπαραγωγικές χώρες). Με την ανακύκλωση αυτή των πετροδολλαρίων χρηματοδοτήθηκε η κατοπινή καπιταλιστική στρατηγική της αυτοματοποίησης και εισαγωγής προηγμένης τεχνολογίας σε βιομηχανίες στη Δύση, και αυτό που μας ενδιαφέρει εδώ, τα πετροδολάρια αποτέλεσαν το κεφάλαιο για τα δάνεια που δημιούργησαν μετά τα χρέη.

Την ίδια περίοδο στο Μεξικό με τη μορφή δανείων συρρέουν κεφάλαια για την επιτάχυνση της βιομηχανικής ανάπτυξης και την αστυνόμευση του προλεταριάτου, ιδιαίτερα μετά τη σφαγή του 68. Αποφασιστικό ρόλο έπαιξε η ανακάλυψη κοιτασμάτων πετρελαίου στην Chiapas: το Μεξικό γίνεται η Αραβία της Καραϊβικής.

Αρχές του 80 η ταξική πάλη στο Μεξικό αναζωπυρώνεται παίρνοντας έναν ολοένα και περισσότερο αντικρατικό και αντικομματικό χαρακτήρα. Τώρα πια εκτός απ' τα δάνεια έχει διογκωθεί και η προλεταριακή απαίτηση για συμμετοχή στα πετρελαϊκά έσοδα. Για πρώτη φορά μετά από αρκετά χρόνια, αρχές του 81, κερδίζονται πραγματικές αυξήσεις που με τη σειρά τους ωθούν σε μεγαλύτερη ριζοσπαστικοποίηση. Οι συγκρούσεις εντός των ανεξάρτητων συνδικάτων πολλαπλασιάζονται και απ' την άλλη μεριά οι κρατικοί συνδικαλιστές προσπαθούν να υπερκεράσουν λεκτικά τις μαχητικές διεκδικήσεις. Πιεσμένοι από ένα κίνημα βάσης που τους υπερφαλαγγίζει παρακαλούν το Κεφάλαιο να ενδώσει τονίζοντας τη σπουδαιότητα του ρόλου τους. "Αν αλλάξουμε τακτική και αφήσουμε τους εργάτες στην τύχη τους, οι εργοδότες δεν θα προλάβουν να καταλάβουν τι θα συμβεί: φανταστείτε έναν όχλο εκτός ελέγχου στο δρόμο", λέει το Μάρτη του 82 ο Velazquez, πρόεδρος της CTM. Λίγους μόνο μήνες αργότερα, τον Αύγουστο του 82, η αλλαγή στρατηγικής του διεθνούς Κεφαλαίου θα διασκεδάσει τις ανησυχίες του.

Αυτό που είναι γνωστό ως "μονεταρισμός" ή "Θατσερισμός" είναι η αναδιάρθρωση του καπιταλισμού που δε βασίζεται όπως την προηγούμενη δεκαετία στην "ενεργειακή κρίση" αλλά στην "κρίση του χρέους". Με την αύξηση των επιτοκίων, την απεργία επενδύσεων ουσιαστικά, τη λιτότητα και τη μείωση της τιμής του πετρελαίου μετά το 79, το Μεξικό βρέθηκε, μεταξύ άλλων χωρών, με ένα αστρονομικό χρέος και η κυβέρνηση κήρυξε μορατόριουμ αποπληρωμής των χρεών εγκαινιάζοντας έτσι τη διεθνή "κρίση του χρέους". Ο ρόλος του ΔΝΤ από την Αφρική μέχρι την Ασία γίνεται καθοριστικός: ο φαύλος κύκλος δανείων και χρεών (νέα δάνεια για την εξόφληση των προηγούμενων) συνοδεύεται από "Προγράμματα Δομικής Αναπροσαρμογής" της Παγκόσμιας Τράπεζας, όπως εύστοχα αποκαλείται η αναδιάρθρωση των ταξικών σχέσεων μέσω των ιδιωτικοποιήσεων, της ανεργίας, της λιτότητας, της αθλιότητας. Μεταξύ των ετών 1982 και 1984 66 χώρες του λεγόμενου "Τρίτου Κόσμου" συμφώνησαν σε προγράμματα λιτότητας υπό την επίβλεψη του ΔΝΤ με πρόσχημα την "αποκατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών". Στην ουσία πρόκειται για μια καινούργια πολιτική στρατηγική για την αναδιοργάνωση των σχέσεων ανάμεσα στο διεθνές Κεφάλαιο και τα έθνη-κράτη και για την ανασύνθεση του προλεταριάτου διεθνώς. Η "κρίση του χρέους" γίνεται ένα λειτουργικό μέσο για τον έλεγχο των εθνικών οικονομιών και την καπιταλιστική αναδιάρθρωση. Χαρακτηριστικό δείγμα είναι η περίπτωση του Μεξικού όπου η "κρίση του χρέους" προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις: επέμβαση του ΔΝΤ· εφαρμογή προγραμμάτων λιτότητας που τηρούνται με υπερβάλλοντα ζήλο από τους τεχνοκράτες του PRI· αποδόμηση του κοινωνικού κράτους· ενθάρρυνση της διόγκωσης του τομέα των maquiladoras. Το τελευταίο δε βοήθησε την κάθοδο πολλών βιομηχανιών απ' την Αμερική αποσυνθέτοντας ταυτόχρονα Μεξικάνικο και Αμερικάνικο προλεταριάτο (π.χ. το Δεκέμβριο του 1991 η General Motors σχεδίαζε την απόλυση χιλιάδων αμερικάνων εργατών της την στιγμή που αύξανε τον αριθμό των εργοστασίων της στη ζώνη των maquiladoras, εκβιάζοντας τους εναπομείναντες αμερικάνους εργάτες της να δεχτούν αυξημένα ωράρια και χαμηλότερους μισθούς).

Η ενοποίηση του Μεξικάνικου με το παγκόσμιο Κεφάλαιο επιβάλλει την αναδιάρθρωση των ταξικών σχέσεων και αποδεικνύει ότι το μέσο της, η "κρίση του χρέους" είναι στην πραγματικότητα παραγωγική κρίση και όχι εμπόδιο στην καπιταλιστική ανάπτυξη. Η αποπληρωμή του χρέους που παρουσιάζεται ως στόχος δεν είναι παρά απλά η δικαιολογία

για την επίθεση στους αγώνες των προλεταρίων και η βίαιη επαναφορά τους στη λογική της θυσίας για τον "εθνικό σκοπό" αρχίζοντας π.χ. με παροχή 1% του μισθού τους προς την κυβέρνηση, όπως ζητούσε η CTM το 1982, εν χορώ με αριστερά κόμματα, για να συνεχιστεί αυτή η ιστορία σε όλη τη δεκαετία του 80 μέχρι και σήμερα με τον εκβιασμό της συναίνεσης στην υπονόμευση του κοινωνικού κράτους, στην ανεργία, στις ιδιωτικοποιήσεις προκειμένου να λυθεί το "εθνικό πρόβλημα".

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

Μέσα στη δεκαετία του 80 η επικρατούσα τεχνοκρατική φράξη του PRI εφάρμοσε τα επιβαλλόμενα από το ΔΝΤ "Προγράμματα Δομικής Αναπροσαρμογής" πλήρως. Ιδιωτικοποιούνται πάνω από 500 κρατικές επιχειρήσεις και μέχρι τις αρχές του 90 διατηρούνται λιγώτερες από 400 υπό κρατική διαχείριση. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη διάλυση των ανεξάρτητων συνδικάτων στην Uramex (κρατική εταιρεία εκμετάλλευσης ουρανίου) το 1984, το κλείσιμο της DINA-Renault το 1986 (μετά από απεργίες ενάντια στην ιδιωτικοποίηση), απολύσεις στην κρατική εταιρεία πετρελαίου Pemex, πώληση της κρατικής τηλεφωνίας Telemex, αναδιάρθρωση στην υφαντουργία. Οι δύο τομείς που τυγχάνουν ιδιαίτερης προσοχής απ' το Κράτος είναι η αυτοκινητοβιομηχανία στο Βορρά (που γνωρίζει την ταχύτερη ανάπτυξη παγκοσμίως) και το πετρέλαιο στο Νότο. Μέσα στους αγώνες που διατρέχουν τη δεκαετία του 80 και τις αρχές του 90 χαρακτηριστική είναι η εισβολή στο προσκήνιο του καινούργιου ανειδίκευτου προλεταριάτου τόσο γιατί αποτελεί βορά στα μέτρα της ελαστικοποίησης όσο και λόγω της πάλης του εντός των ανεξάρτητων συνδικάτων ενάντια στις ηγεσίες τους. Στη Volkswagen το 1992 ένα μαχητικό κίνημα βάσης στράφηκε ενάντια στη συμφωνία ανάμεσα στην ηγεσία του ανεξάρτητου συνδικάτου του και τη διοίκηση που προέβλεπε νέες ελαστικές σχέσεις εργασίας και ηττήθηκε τελικά μετά από ένα μήνα απεργίας. Η διοίκηση απέλυσε όλους τους εργάτες (14.000 περίπου) για να τους επαναπροσλάβει κατά 1.500 λιγώτερους (που "συμπτωματικά" ήταν και οι πιο μαχητικοί) έχοντας καταφέρει να επιβάλλει δυσμενέστερους ακόμα όρους.

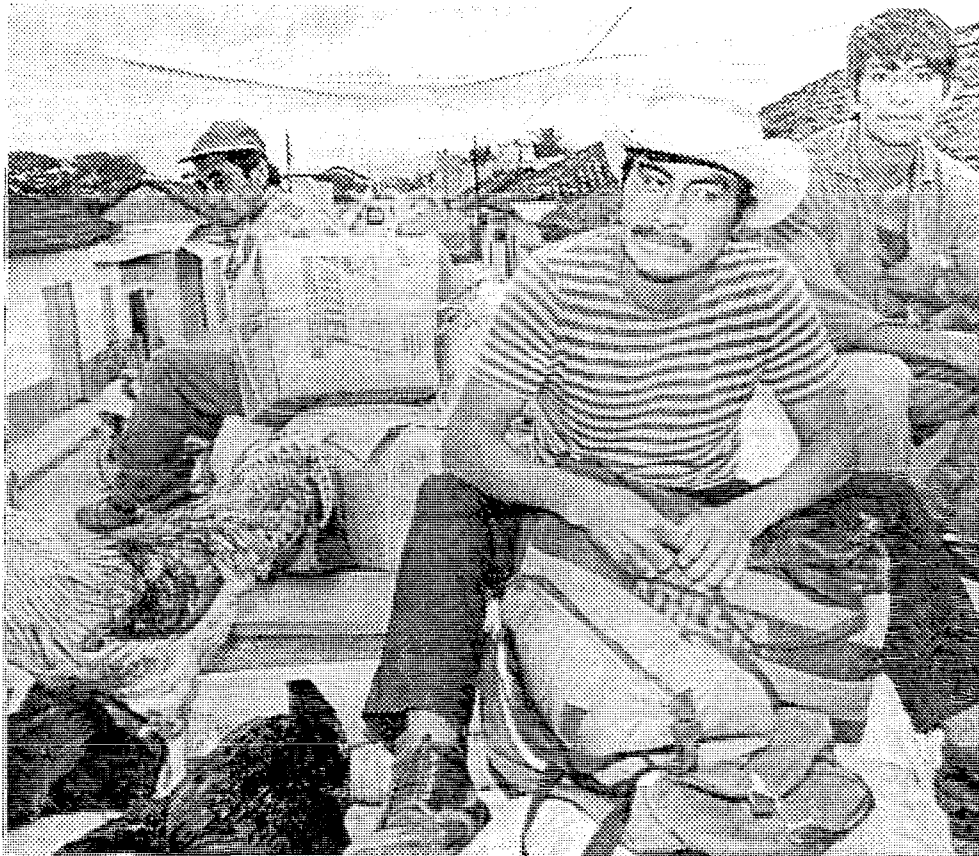
Σε μια προσπάθεια αφομοίωσης και αναχαίτισης των κινημάτων που διογκώνονταν συνεχώς η κυβέρνηση του Salinas εισάγει την πολιτική της concertation (συμφιλίωσης) δελεάζοντας κάποια ανεξάρτητα συνδικάτα να επιστρέψουν στην CTM, αντικαθιστώντας κάποιους "ιδιαίτερα" διεφθαρμένους charros, αλλά καταφεύγοντας και στη βία, ίσως περισσότερο απ' ό,τι θα ήθελε.

Στην ίδια λογική αφομοίωσης και ελέγχου εντάσσεται και το PRONASOL (Εθνικό Πρόγραμμα Αλληλεγγύης) χρηματοδοτημένο απ' την Παγκόσμια Τράπεζα και από την πώληση της Telemex και άλλων πρώην κρατικών επιχειρήσεων. Το μοντέλο αυτό της "αναδιάρθρωσης με ανθρώπινο πρόσωπο" προβλέπει κονδύλια για τροφοδοσία, δάνεια σε μικροαγρότες και σε μικρές επιχειρήσεις γυναικών, χρηματοδοτήσεις σχολείων, πανεπιστημιακές υποτροφίες, τίτλους ιδιοκτησίας σε αστικούς απαλλοτριωμένους χώρους από άστεγους, κατασκευές κλινικών, χρηματοδότηση έργων υποδομής (δρόμοι, ηλεκτροδότηση, φράγματα, αποξηράνσεις κλπ). Στην Chiapas ειδικά το 1993 χορηγήθηκαν πάνω από 100 εκατ. δολάρια. Πέρα από τα εκλογικά οφέλη που αποκόμισε το PRI, μέσω αυτής της "αποκεντρωτικής" μεθοδολογίας προώθησε το "συμμετοχικό" χαρακτήρα αυτών των έργων -που ουσιαστικά δεν είναι παρά η απαραίτητη υποδομή που προετοιμάζει το έδαφος για την μοντέρνα καπιταλιστική ανάπτυξη που θα επακολουθήσει με τη NAFTA- αναγκάζοντας φτωχούς αγρότες και εργάτες να εργάζονται με ελάχιστο κόστος για το Κράτος. Απαλύνοντας έτσι προσωρινά τις πιο επώδυνες συνέπειες της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης, το PRONASOL οργάνωσε ένα ευρύ δίκτυο πληροφοριών για την άμεση αντιμετώπιση πιθανών κινημάτων ακολουθώντας την πολιτική των παλιότερων προγραμμάτων (PIDER) της Παγκόσμιας Τράπεζας. Γενικότερα άλλωστε εντάσσεται στην μακρόχρονη παράδοση αφομοίωσης/ ενσωμάτωσης/ εκμετάλλευσης των μακιαβελλικών του PRI, αυτών των επιστημόνων της χειραγώγησης και καταστολής. Η πορεία που ακολουθεί το PRI ενοποιώντας τη μεξικάνικη οικονομία με το διεθνές Κεφάλαιο υπονομεύει και την ίδια του την ιδεολογική νομιμότητα: το 1992 τροποποιείται το άρθρο 27 του Συντάγματος που προστάτευε, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα κατοχής κλήρου στην κοινοτική γη, τα ejidos. Προϊόν της Μεξικάνικης Επανάστασης, και από τα πιο αντιπροσωπευτικά μάλιστα, με την τροποποίησή του ολοκληρώνεται μια συνεχής διαδικασία προλεταριοποίησης των αγροτών και εντείνονται οι νέες περιφράξεις.

*"Η Αγροτική Τράπεζα είναι το αφεντικό μας. Εμείς είμαστε οι εργάτες και δεν παίρνουμε καν μισθό ούτε έχουμε συνδικάτο".
ομάδα ejidatarios στο Michoacan, 1981*

Η τάξη στην αγροτική παραγωγή που βρίσκεται στο στόχαστρο της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης και στο επίκεντρο του ταξικού ανταγωνισμού (τώρα και με οργανωμένη ένοπλη μορφή, τους Ζαπατίστας) είναι οι ejidatarios. Ejido (εχίδο) λεγεται η κοινοτική, κυρίως Ινδιάνικη γη, που ανήκει στην κοινότητα, στο χωριό (pueblo) και καλλιεργείται συλλογικά, έτσι τουλάχιστον γινόταν παλιότερα (13). Το αρχαίο αυτό Ινδιάνικο κομμουναλιστικό σύστημα -στα πλαίσια του οποίου η καλλιέργεια, το πότισμα, η συγκομιδή γίνονταν από κοινού και η αλληλοβοήθεια γενικότερα ήταν ο κανόνας- προϋπήρχε της Αποικιοκρατίας, επιβίωσε κατά τη διάρκεια της μέσα στα πλαίσια της φεουδαρχίας που μεταφέρθηκε από την Ευρώπη (τα ejidos αποτελούσαν ένα μικρό μέρος των κτημάτων των conquisadores, οι οποίοι μετεξελίχθηκαν σε hacendados, μεγαλοτσιφλικάδες που προσαρτούσαν όλο και περισσότερη Ινδιάνικη γη μετατρέποντας τους ejidatarios σε δουλοπάροικους), συνεχίστηκε μετά την Ανεξαρτησία (όπου δημιουργήθηκε και μια περιορισμένη τάξη μικροϊδιοκτητών, rancheros) και μετά την Μεξικάνικη Επανάσταση. Οι ejidatarios ή comuneros ήταν η κοινωνική βάση του κινήματος του Zapata, πηγή έμπνευσης για τον Magon και σημείο αναφοράς του Κροπότκιν στην "Αλληλοβοήθεια".

Με το άρθρο 27 του Συντάγματος του 1917 προστατεύεται η κοινοτική γη και απαγορεύεται η πώληση ή υποθήκευση των ejidos. Επίσης το άρθρο 27 δίνει την ευχέρεια στο Κράτος να εθνικοποιεί τη γη όποτε το θεωρεί σκόπιμο, εξουσιοδοτεί κάθε πολιτεία του Μεξικού να θέτει ανώτερο όριο στην έκταση της γης που μπορεί να έχει στην κατοχή του ιδιώτης ή οργανισμός, ενώ πέρα απ' την κοινοτική προστατεύει επίσης και την ιδιωτική γη. Ήδη απ' τις αρχές του αιώνα τα ejidos ήταν χωρισμένα σε οικογενειακούς κλήρους (λιγώτερο από 10% σήμερα καλλιεργείται συλλογικά) και αν αναλογιστεί κανείς την επέκταση της καπιταλιστικής αγροτικής παραγωγής με τη βοήθεια όλων των κυβερνήσεων, τον ανταγωνισμό του Κεφαλαίου και την έλλειψη τεχνολογίας, τα χρέη και συχνά την ωμή βία των ιδιωτικών στρατών των μεγαλοαγροκτημόνων ή την εκλεπτυσμένη του Κράτους (με δάνεια ή προγράμματα "εκμοντέρνισης") είναι εύκολο να καταλάβει ότι η κοινοτική γη συνεχώς μειώνεται.

Οι διάφορες αγροτικές μεταρρυθμίσεις έχουν αφήσει λιγώτερο από το 30% της καλλιεργήσιμης γης στους ejidatarios και τους minifundistas, γη συνήθως άνυδρη και άγονη. Τα επίσημα στοιχεία βέβαια την ανεβάζουν στο 43%. Στα 25.000 ejidos σήμερα περισσότεροι απ' το 80% των καλλιεργητών τους είναι ταυτόχρονα προλετάριοι, που δουλεύουν ως εργάτες γης, αυτοαπασχολούμενοι, περιφερόμενοι ανά τη χώρα προς αναζήτηση εργασίας, εξαναγκασμένοι συχνά σε εσωτερική ή εξωτερική μετανάστευση. Παράλληλα υπάρχει και ένα μόνιμο πλέον αγροτικό προλεταριάτο που αποτελεί το 12% της εργατικής δύναμης στην ύπαιθρο.

Η "Πράσινη Επανάσταση", ο εξορθολογισμός του Κεφαλαίου στην αγροτική παραγωγή, έφτασε στο Νότο, σ' αντίθεση με το Βορρά, αρκετά καθυστερημένα. Μέχρι το 70 στο Νότο δεν είχε επιλεγεί η "ανάπτυξη" καθ' αυτή, αλλά η διατήρηση λιγώτερο μοντέρνων κοινωνικών σχέσεων: μεγαλοτσιφλικάδες που παραδοσιακά ενδιαφέρονται περισσότερο για την "πρωταρχική συσσώρευση" και όχι για την εκτεταμένη καπιταλιστική, θυμίζοντας κατά κάποιον τρόπο τους hacendados του περασμένου αιώνα, και αντίστοιχα ένας όγκος ημιπρολεταρίων ejidatarios ή μικροκαλλιεργητών, φτηνών και μετακινούμενων, συχνά σε συνθήκες πλήρους ένδειας.

Μέσα στο 70 η Παγκόσμια Τράπεζα αρχίζει τις "Επενδύσεις στους Φτωχούς". Με το πρόγραμμα PIDER (Ολοκληρωμένα Προγράμματα για την Αγροτική Ανάπτυξη) χρηματοδοτείται ο τεχνικός εξοπλισμός στον παραδοσιακό μικροαγροτικό τομέα: με μια σειρά δανείων, με την καλλιέργεια συγκεκριμένων προϊόντων είτε για εξαγωγή είτε για επεξεργασία σε μεγάλες βιομηχανίες τροφίμων ή ζωοτροφών, οι "παραδοσιακοί" Ινδιάνοι, στην πλειοψηφία τους, ejidatarios ή μικροκαλλιεργητές, μπαίνουν υπό τον πλήρη έλεγχο του Κεφαλαίου. Η αδυναμία αποπληρωμής των χρεών οδηγεί σε απαλλοτριώσεις και συνακόλουθα σε προλεταριοποίηση (14). Πολλοί ejidatarios συνέχισαν την καλλιέργεια των ejidos για αυτοσυντήρηση, συχνά σε εντελώς άγονα εδάφη.

Στη δεκαετία του 80 άλλα προγράμματα της Παγκόσμιας Τράπεζας (LDA, SAM), στα οποία η επίσημη κρατική ένωση αγροτών CNC συγκατένευσε, οδήγησαν σε εκ νέου απορροφήσεις ejidos από τις μεγάλες αγροτικές καπιταλιστικές επιχειρήσεις, προωθώντας "συνεργασίες" μεταξύ των μεγαλοτσιφλικάδων που παραχωρούσαν το Κεφάλαιο και τα μέσα παραγωγής και των ejidatarios που δίνουν γη και εργασία.

Έτσι αρχές του 90 η εικόνα του αγροτικού Μεξικού είναι αυτή της προλεταριοποίησης και της συντήρησης συγχρόνως της μικροκαλλιέργειας και της αυτοαπασχόλησης. Ο μέσος ejidatario μπορεί να καλλιεργεί τη γη του για αυτοσυντήρηση ή να τη νοικιάζει καλλιεργώντας την ο ίδιος, και παράλληλα να δουλεύει ως εργάτης γης ή να φτιάχνει ρούχα και άλλα αντικείμενα προς πώληση. **Ουσιαστικά πρόκειται για έναν προλετάριο μεταμφιεσμένο σε αγρότη.** Με την τροποποίηση του άρθρου 27 το 1992 ακόμα και αυτό το καθεστώς ημιπρολεταριακής απασχόλησης φαίνεται ότι δε συμβάδιζε με τις επιταγές του Κεφαλαίου. Τα ejidos που τυπικά μόνο ανήκαν σ' αυτούς που τα καλλιεργούν τώρα και **ουσιαστικά** απαλλοτριώνονται (15). Με τις νόρμες παραγωγής που ορίζει η NAFTA κάθε αναφορά στο σύνθημα "Η Γη σ' αυτόν που την καλλιεργεί" πρέπει να πάψει να υπάρχει και σαν ανάμνηση, σύμφωνα με το Κράτος. Οι Περιφράξεις, που για τον Μαρξ ήταν η βασική διαδικασία πρωταρχικής συσσώρευσης του Κεφαλαίου, και σηματοδότησαν την αφετηρία του καπιταλισμού στην Αγγλία με τη βίαιη απαλλοτρίωση των γαιών και την "απελευθέρωση" των αγροτών απ' τα μέσα παραγωγής ώστε να γίνουν εύκολα μισθωτοί, συνεχίζονται. Οι νέοι απαλλοτριωτές, οι λογιστές του ΔΝΤ και το PRI, με πρόσχημα την εξόφληση του χρέους αποσπούν την κοινωτική γη απ' τους καλλιεργητές της παράγοντας ακτήμονες και προλετάριους και εντατικοποιούν την καπιταλιστική εκμετάλλευσή της.

Το Κράτος και το Κεφάλαιο όμως λίγα πράγματα θα μπορούσαν να επιτύχουν τόσα χρόνια αν οι κοινωνικές σχέσεις στην ύπαιθρο δε διαμεσολαβούνταν από το σύστημα του caciquismo. Caciques ήταν οι Ινδιάνοι αρχηγοί που συνθηκολόγησαν με τους αποικιοκράτες. Σήμερα, είτε Ινδιάνοι είτε mestizos, είναι συνήθως πολιτικοί ηγέτες ή εύρωστοι προύχοντες, ενδιάμεσοι κρίκοι ανάμεσα στο Κράτος και τους αγρότες. Οι τελευταίοι αναγνωρίζουν σ' αυτούς τους "ικανούς" ηγέτες που "υπηρετούν το λαό" και οι caciques παρέχοντας δάνεια ή "εξυπηρετήσεις" πατερναλιστικά και λαϊκίστικα καταφέρνουν μέσω της πολιτικής πελατείας και των προσωπικών σχέσεων να αμβλύνουν ή να εκτρέπουν τον ταξικό ανταγωνισμό, να θέτουν εμπόδια στην έκρηξη της ταξικής συνειδήσης και να οδηγούν στην κρατική κηδεμονία. Συχνά η φυλή (Ινδιάνοι εναντίον mestizos) με τη διαμεσολάβηση των caciques προέχει της τάξης και φέρνει τους εξαθλιωμένους σε εσωτερική αντιπαλότητα.

Πολλά αγροτικά κινήματα που προωθούσαν αυτήν την ιδεολογία του "λαϊκού συμφέροντος" κατέληξαν εξάρτημα του Κράτους με την αφομοίωση των χαρισματικών τους ηγετών που ακριβώς εκμεταλλεύτηκαν τη συναίνεση των αγροτών που αντιπροσώπευαν.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ ΧΙΑΡΑΣ

Η Chiapas δε διαφέρει από το υπόλοιπο αγροτικό Μεξικό παρά μόνο στο βαθμό ένδειας των ejidatarios και minifundistas. Ένδεια που επιδεινώθηκε λόγω των φυσικών πόρων της πολιτείας (ξυλεία, πετρέλαιο) και των αντίστοιχων κρατικών αναπτυξιακών προγραμμάτων για την εκμετάλλευσή τους. Παράλληλα, απ' τα μέσα του 60 επιτράπηκε η εγκατάσταση 150.000 ακτημόνων Ινδιάνων (Tzotzil, Tzeltal, Chol, Sekema και Tojolabal) και τους παραχωρήθηκε το δικαίωμα να καλλιεργούν εδάφη μέσα στη ζούγκλα Λακαντόνα. Οι εκχερσωμένες αυτές εκτάσεις είτε αγοράζονταν ή οικειοποιούνταν με τη βία από εύπορους μεγαλοαγροκτήμονες είτε εγκαταλείπονταν από τους ίδιους τους Ινδιάνους λόγω της ακαταληλότητας του εδάφους.

Η επέκταση και εντατικοποίηση της κτηνοτροφίας, της ξυλείας και της εξόρυξης πετρελαίου στη δεκαετία του 70 αύξησε τον ανταγωνισμό γύρω απ' τη γη και οδήγησε στην απομάκρυνση δεκάδων χιλιάδων αγροτών που μετατράπηκαν σε εργάτες γης. Η κατάσταση επιδεινώθηκε με την πρόσληψη Γουατεμαλιανών ως προσωρινοί εργάτες γης απ' τους μεγαλοαγροκτήμονες με χαμηλότερους μισθούς (ειδικότερα δε μέσα στο 80 με την είσοδο 80.000 Γουατεμαλιανών προσφύγων).

Προσπάθειες κοινωνικής οργάνωσης και αντίστασης έχουν γίνει τόσο από την εκκλησία, εμπνευσμένες από τη θεολογία της απελευθέρωσης, όσο και από ένα ευρύ, ανεξάρτητο συνδικαλιστικό κίνημα δασκάλων, τους "hijos de campesinos", τα παιδιά των αγροτών. Τόσο η βίαιη καταστολή όσο και οι εσωτερικές αντιθέσεις και διαιρέσεις του τελευταίου αυτού κινήματος το έχουν οδηγήσει σε ύφεση.

Η Chiapas αποτέλεσε επίσης το κατ' εξοχήν πεδίο εφαρμογής του Pronasol που λειτούργησε ως ένα βαθμό ως στήριγμα των αντιδράσεων των αγροτών δίνοντάς τους προσωρινή χαμηλόμισθη απασχόληση, ενισχύοντας έτσι το ρόλο του PRI και προλειαίνοντας το δρόμο για την επέκταση της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

NAFTA, GATT, WTO ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΚΑΚΟΗΧΑ

Ίσως βρισκόμαστε τώρα πιο κοντά από ποτέ στην επαλήθευση της θεωρίας του Μαρξ για την "εξαθλίωση της εργατικής τάξης", "τον παγκόσμιο ανταγωνισμό μεταξύ των εργατών", "την επέκταση της παγκόσμιας αγοράς", "την κινητικότητα της ικανότητας της εργασίας και την ρευστότητα του Κεφαλαίου", ιδιαίτερα αν εξετάσει κανείς τι κρύβεται πίσω απ' τα προαναφερθέντα αρχικά.

"Φιλελευθεροποίηση του εμπορίου" κηρύττουν GATT και NAFTA, παρέχοντας μ' άλλα λόγια απερίσπαστη ευκολία κίνησης στο Κεφάλαιο και αυξημένο πολιτικό έλεγχο.

Η GATT συγκεκριμένα είναι θεσμός του Bretton Woods (όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ), το μέρος συνάντησης μεταπολεμικά (το 1944) αντιπροσώπων του Κεφαλαίου από τις ΗΠΑ, Αγγλία, Γαλλία και Σοβιετική Ένωση για τον μεταξύ τους συντονισμό στην αντιμετώπιση κρίσεων παρόμοιων με αυτή του 1929 και στην αποφυγή ενδοϊμπεριαλιστικών πολέμων. Η GATT διαμορφώθηκε το 1948 και μέχρι σήμερα έχει τροποποιηθεί αρκετά, ισχύοντας για περισσότερες από 100 χώρες. Ο 8ος Γύρος των Συνομιλιών, που έγινε στην Ουρουγουάη το 1986, εμπλούτισε τη GATT με όρους που δεν αφορούν απλά μόνο την άρση των περιορισμών στους δασμούς. Επιβάλλουν κανονισμούς που καθιστούν εθνικά μέτρα προστασίας της εγχώριας αγοράς και εργασίας (περιβαλλοντικά, ασφάλειας και ποιότητας εμπορευμάτων, συλλογικές συμβάσεις, επιδοτήσεις αγροτικών προϊόντων) άκυρα θεωρώντας τα ως "εμπορικούς φραγμούς". Οι πολυεθνικές θα μπορούν ακόμα πιο άνετα να μεταφέρονται εκεί όπου το εργατικό κόστος είναι χαμηλότερο και οι περιβαλλοντικές δεσμεύσεις ελαστικότερες.

Με τη NAFTA οι κρατικές επιδοτήσεις των αγροτικών προϊόντων σταματούν και υπολογίζεται ότι στο Μεξικό 2 με 12 εκατομμύρια αγρότες θα γίνουν ακτήμονες και θα ακολουθήσουν την πορεία μετανάστευσης που οι Νέες Περιφράξεις με την τροποποίηση του άρθρου 27 εγκαινίασαν. Ουσιαστικά η NAFTA (που τώρα αφορά τον Καναδά, τις ΗΠΑ και το Μεξικό και έχει στόχο να συμπεριλάβει πολλές άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας στο μέλλον) **ολοκληρώνει** τη διαδικασία ενοποίησης του παγκόσμιου καπιταλισμού. Σύμφωνα με τη NAFTA, τριεθνείς εργασιακές και περιβαλλοντικές επιτροπές κρατικών γραφειοκρατών θα είναι αρμόδιες για τη διευθέτηση διαφωνιών σχετικά με την εφαρμογή των όρων της NAFTA. Η παραβίαση όμως εργασιακών νόμων σχετικών με το δικαίωμα απεργίας και συλλογικών συμβάσεων δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των επιτροπών αυτών.

Ενώ το Κεφάλαιο θα συρρέει προς το Μεξικό, σ' αυτόν τον αγώνα δρόμου προς τα κάτω, η αποβιομηχάνιση στην Αμερική θα συνεχιστεί (σε αυτοκινητοβιομηχανίες, βιομηχανίες ρούχων, τροφίμων). Το PRI έχει ήδη προετοιμάσει τις συνθήκες υποδοχής του με περικοπές στο κράτος πρόνοιας, ανεργία, ελαστικοποίηση της εργασίας και την πρόσφατη υποτίμηση του peso.

Η υποτίμηση αυτή, που έγινε λίγες μέρες αφού οι Ζαπατίστας είχαν καταλάβει 38 κοινότητες, όχι μόνο δεν ερμηνεύεται ανεξάρτητα από το φόβο επέκτασης της ταξικής πάλης σε άλλες περιοχές του Μεξικού (εξ ου και η διαφυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό και η αναστολή των επενδύσεων) αλλά, κυρίως δεν ερμηνεύεται ανεξάρτητα από την κοινωνική και οικονομική κρίση στη χώρα, έτσι όπως την έχουμε περιγράψει μέχρι τώρα. Τα νομισματικά ζητήματα δεν είναι παρά η μυστικοποιημένη μορφή των κοινωνικών ζητημάτων παραγωγής και μισθών. Το Κεφάλαιο μειώνει τα μεροκάματα σε εθνική κλίμακα υποτιμώντας το νόμισμα. Έτσι κάνει ταυτόχρονα αμυντική και επιθετική κίνηση. Επιθετική γιατί η μείωση των μισθών, οι καινούργιες ιδιωτικοποιήσεις που τέθηκαν σαν όρος για τα νέα δάνεια, η αύξηση των επιτοκίων κατά 40%, αύξηση που πρόκειται να καταστρέψει το 30% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δεν αποσκοπούν παρά στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών για μελλοντικές επενδύσεις, ενώ ταυτόχρονα κυκλοφορεί παντού η φήμη πως τα ταμεία... άδειασαν και ότι πρέπει "να κάνουν θυσίες" για να ξεχρεωθούν τα νέα δάνεια.

Ένα χρόνο μετά την εφαρμογή της NAFTA στο Μεξικό η αναδιάρθρωση των κοινωνικών σχέσεων εντείνεται: ο ρυθμός χρεωκοπίας μικρών και μεσαίων βιοτεχνιών αυξάνεται. Το 99% των απεργιών μέσα στο 1994 θεωρήθηκαν παράνομες και συχνά ακολούθησαν απολύσεις κυρίως στην αυτοκινητοβιομηχανία, στην υφαντουργία, στα ορυχεία, στη βιομηχανία σιδήρου και στον τομέα των maquiladoras.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (WTO), σύμφωνα με τον ιδρυτικό του κανονισμό (το 1986) στοχεύει στην "επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής στην παγκόσμια οικονομική πολιτική" μαζί με την Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ. Ως νομικός θεσμός θα διασφαλίζει τη συμμόρφωση και ενσωμάτωση των εθνικών οικονομιών στην παγκόσμια σύμφωνα με τους κανονισμούς της GATT.

Ήδη είναι δύσκολο να μιλάμε για σχεδιασμό "εθνικής οικονομίας" τη στιγμή που η **Διεθνής του Κεφαλαίου** με τις συμφωνίες και τα όργανά της προκαλεί τέτοια σοβαρή κρίση σ' αυτό που γνωρίζουμε ως Έθνος-κράτος.

Η επέκταση της εμπορευματικής οικονομίας -συνέπεια της ήττας των ταξικών αγώνων τις προηγούμενες δεκαετίες- αποσυνθέτει μεξικάνικο και αμερικάνικο προλεταριάτο με μια τέτοια ένταση που στο εξής (αν όχι ήδη από τώρα) ο καπιταλισμός θα είναι αναγκασμένος να καταργεί τα σύνορα, να υπονομεύει το Έθνος-κράτος. Με την υπονόμηση όμως αυτή ταυτόχρονα ροκανίζεται και η αντιπροσωπευτικότητα των πολιτικών γραφειοκρατιών. Γιατί το PRI π.χ., που δεν παραμένει 66 χρόνια εκλεγμένο ως αντιπρόσωπος του Κεφαλαίου, αλλά της "Κοινωνίας των Πολιτών", του "Μεξικάνικου έθνους" ενώ μπορεί να ισχυρίζεται ότι είναι αδύναμο απέναντι στο ΔΝΤ και στην Παγκόσμια Τράπεζα, είναι αναγκασμένο να ρίχνει τις εθνικιστικές κορώνες, να προιονίζει το εθνικιστικό κλαδί πάνω στο οποίο στηρίζεται, να καταργεί σταδιακά το Σύνταγμα απ' όπου αντλεί τη νομιμότητά του. Σα θεματοφύλακας των "κατακτήσεων" της Μεξικάνικης Επανάστασης (της ήττας ουσιαστικά των αγροτών -και των εργατών, όπως λίγο αργότερα οι ίδιοι διαπίστωσαν- αλλά και της νομοθετικής κατοχύρωσης κάποιων δικαιωμάτων και απαιτήσεων) και των λαϊκίστικων μέτρων του Cardenas, οφείλει να επιδιώκει τη συναίνεση των "Μεξικάνων πολιτών", να φαίνεται ότι μεριμνεί για το "γενικό καλό" (16). Αναγκασμένο όμως να το κάνει αυτό όλο και χειρότερα -ιδιαίτερα από την εποχή της "Κρίσης του χρέους" και τώρα με τη NAFTA- ανοίγει συνεχώς καινούργια μέτωπα εναντίον του. Ήδη εντός του PRI η κυρίαρχη τεχνοκρατική φράξια, προσανατολισμένη προς την ενσωμάτωση μεξικάνικου και παγκόσμιου Κεφαλαίου δέχεται την επίθεση της πιο "παραδοσιακής", "διεφθαρμένης", "καθυστερημένης", κολλημένης με τη συσσώρευση εντός του Μεξικού, διστακτικής απέναντι στους νεωτερισμούς φράξιας. Τη δολοφονία του Colosio, κύριου εφαρμοστή του Pronasol, ακολούθησε η δολοφονία του Massieu, γενικού γραμματέα του PRI -και οι δύο από το στενό κύκλο του Salinas, του προηγούμενου προέδρου.

Και εν μέσω αυτών των "άθλιων οικογενειακών καυγάδων", όπως περιέγραφε ο Μαρξ τους ενδοκαπιταλιστικούς ανταγωνισμούς, συνεχίζεται μια εξέγερση που άρχισε πριν ένα χρόνο περίπου φέρνοντας μαζί με τον άνεμο που έρχεται από κάτω και την αντιφατικότητά της.

ΟΙ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ ΧΩΡΙΣ ΜΥΘΟ

Η δυσκολία ανάλυσης ενός κινήματος σαν αυτό των Ζαπατίστας δεν οφείλεται μόνο στην ρευστότητα της κατάστασης της Chiapas, στο ότι είναι μια ιστορία που ακόμη εξελίσσεται. Το ίδιο το νόημα του λόγου τους και των τακτικών τους κινήσεων σταδιακά ξεδιπλώνονταν μπροστά στα μάτια μας καθώς προσπαθήσαμε να τα συνδέσουμε με την στρατηγική τους και τη μεξικάνικη πραγματικότητα εν γένει.

Σαν εθνικοαπελευθερωτικό αντάρτικο, με την 1η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα, το Δεκέμβρη του 1993, κήρυσαν τον πόλεμο στο μεξικάνικο Κράτος έτοιμοι να προελάσουν προς την πρωτεύουσα διεκδικώντας σαν Ινδιάνοι και μεξικάνοι ταυτόχρονα την ιστορική τους συνέχεια με όλους τους εθνικούς και λαϊκούς αγώνες από την εποχή της Αποικιοκρατίας μέχρι σήμερα. Δημοσίευσαν τότε τους "Επαναστατικούς Νόμους των Απελευθερωμένων Περιοχών", ένα πρόγραμμα κοινωνικών και πολιτικών διεκδικήσεων. Μετά την κατάπαυση πυρός ανάμεσα σ' αυτούς και τον κυβερνητικό στρατό, στις 12-1-94, συμμετέχουν σε "διάλογο" με την κυβέρνηση παρουσιάζοντας 34 σημεία-απαιτήσεις με κύρια έμφαση στα **πολιτικά** αιτήματα **εθνικού** χαρακτήρα. Μέσα Μαρτίου αποχωρούν απ' τις διαπραγματεύσεις και με τη 2η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα, αρχές Ιούνη, απευθυνόμενοι στο "Μεξικάνικο λαό" ζητούν τη σύγκληση μιας Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης για τη δημιουργία "προτάσεων για μια μεταβατική κυβέρνηση και ένα νέο σύνταγμα".

Το PRI υπό την πίεση του EZLN και του ταξικού ανταγωνισμού που πυροδότησε παύει τον υπουργό Εσωτερικών και τον κυβερνήτη της Chiapas απ' τα καθήκοντά τους και κάνει κάποια εκλογική μεταρρύθμιση επιτρέποντας την παρουσία ξένων παρατηρητών κατά τη διεξαγωγή των εκλογών της 21ης Αυγούστου. Τα επίσημα εκλογικά αποτελέσματα δίνουν στο PRI 48%, στο PRD 16% και στο δεξιό κόμμα PAN 26%. Στην Chiapas ο Eduardo Robledo Rincon του PRI "επικράτησε" με 51% και ο Amando Avendano του PRD ακολούθησε με 34% έχοντας υιοθετήσει στο εκλογικό του πρόγραμμα τα 11 σημεία του EZLN. Μετά την εκλογική νίκη του PRI ο EZLN καταγγέλλει τη νοθεία και καλεί τους πολίτες σε λαϊκές και ειρηνικές κινητοποιήσεις διαμαρτυρίας. Ο Avendano σχηματίζει το Δεκέμβρη παράλληλη κυβέρνηση έχοντας την υποστήριξη μεγάλου μέρους των αγροτών στην Chiapas, του ίδιου του EZLN και της πλειοψηφίας της Εθνοσυνέλευσης που στη δεύτερη συνάντησή της τον Οκτώβρη ζήτησε τον τερματισμό της διακυβέρνησης του PRI. Ο επίσκοπος Ruiz τον Οκτώβρη σχημάτισε την CONAI (Εθνική Επιτροπή Μεσολάβησης) για την έναρξη νέων διαπραγματεύσεων ενώ οι καταλήψεις γης στην Chiapas από δεκάδες αγροτικές οργανώσεις εντείνονται. Παράλληλα τόσο η αστυνομία όσο και οι λευκές φρουρές των μεγαλοτσιφλικιών προβαίνουν σε βίαιες εκκενώσεις κατειλημμένων περιοχών και σε βιαιοπραγίες. Στις 19 Δεκέμβρη ο EZLN προελαύνει σε μεγάλη έκταση της Chiapas καταλαμβάνοντας 38 δήμους για να επιστρέψει ξανά στη Ζούγκλα. Ο κυβερνητικός στρατός που ήδη είχε σφίξει τον κλοιό του γύρω από την απελευθερωμένη ζώνη των Ζαπατίστας απ' το φθινόπωρο του 1994, στα μέσα του Φλεβάρη 1995 εισβάλλει σ' αυτήν για να συλλάβει τους ηγέτες τους. Μετά από πολυπληθείς διαδηλώσεις συμπάραστασης προς τον EZLN στην Πόλη του Μεξικού, και από το φόβο επέκτασης της ταξικής πάλης, ο στρατός σταμάτησε την προέλασή του και η κυβέρνηση δήλωσε πως αίρει την επικύρωση των ηγετών του EZLN και ότι είναι πρόθυμη να αρχίσει διαπραγματεύσεις. Παρά την πίεση όμως ενάντια στην στρατιωτική καταστολή, η παρουσία του στρατού όχι μόνο συνεχίζει να είναι ασφυκτική, αλλά εξ αιτίας της τρομοκρατίας του πολλοί αγρότες κατέφυγαν στην Ζούγκλα. Στα εγκατελειμμένα χωριά η κυβέρνηση εγκαθιστά φτωχούς και ακτήμονες αγρότες από άλλες περιοχές. Η κατάσταση παραμένει μέχρι τώρα που γράφεται το κεί-

μενο εκρηκτική και αμφίβολη.

Αυτό που επιχειρούμε εδώ ξεφεύγοντας από την παγίδα του ρόλου ριζοσπαστών δημοσιογράφων ή ακόμα μιας επιτροπής άκριτης αλληλεγγύης προς τους Ζαπατίστας, είναι μια **κριτική** παρουσίαση και αποτίμηση του κινήματος αυτού. Σε όποιον βιαστεί να μας κατηγορήσει για αναληγσία, εν όψει της κλιμάκωσης της μεξικάνικης κυβερνητικής βίας, θ' αντιπαραθέσουμε ότι η οπτική μέσα από την οποία τοποθετούμε την κριτική μας πάει πολύ πιο πέρα από μια συναισθηματική φόρτιση που απαγορεύει τη σκέψη, πολύ πιο πέρα από την πρόσκαιρη ενασχόληση με ένα ακόμα θέμα, τους Ζαπατίστας στην προκειμένη περίπτωση, που θα μας συγκινήσει για λίγο διάστημα για να περάσουμε σ' ένα άλλο κατόπιν. Θέλουμε να βλέπουμε το ζήτημα της ταξικής πάλης **συνολικά**, από μια διεθνιστική σκοπιά. Προσπαθούμε να ερμηνεύσουμε πως αυτή διαμεσολαβείται από μια γενικόλογη δημοκρατική πολιτική και **ποιά εμπόδια θέτει η ίδια στον εαυτό της. Ακριβώς** όταν η ταξική πάλη οξύνεται πρέπει να μπαίνει σε λειτουργία μια κοφτερή γλώσσα που πάει πέρα από ευχολόγια και άκριτες ταυτίσεις. Αυτή είναι η καλύτερη συνεισφορά σε μια εξέγερση που απλά δεν μπορεί να χωρέσει στα όρια της Chiapas και του Μεξικού. Στην ουσία λοιπόν:

Ο EZLN αποτελεί τώρα την πιο οργανωμένη μορφή της ταξικής πάλης στο Μεξικό και βοήθησε σε μια έκρηξη καταλήψεων γης στην Chiapas και αναζωπύρωση του ανταγωνισμού γύρω από το κοινωνικό ζήτημα στην περιοχή. Υπάρχει μια μεγάλη παράδοση αγροτικών κινήματων στο Μεξικό που οδήγησε στη γενίκευσή του και όχι βέβαια η ευφυΐα του πολυδιαφημισμένου Marcos που έχει γίνει διεθνώς το είδωλο αριστεριστών, "προοδευτικών" και MME. Από την Αποικιοκρατία πλήθος Ινδιάνικων αντάρτικων (Mayas του Yucatan, Yopes του Guerrero, Chichimeca στο βορρά, Yaquis στη Sonora, Mixtec στην Oaxaca, Tzeltal στην Chiapas, στη Vera Cruz, στο Hidalgo και στο San Luis Potosi) αντιστέκονταν σε τοπικό και όχι εθνικό επίπεδο στην αρπαγή της γης και στην μετατροπή τους σε σκλάβους ή μισθωτούς. Κατά τη διάρκεια του μεξικανοαμερικανικού πολέμου τακτικές αντάρτικου εφαρμόζονταν από κινήματα αγροτών και εργατών που οι στόχοι τους κυμαίνονταν από απαλλοτριώσεις γης, κλοπές, μέχρι δημιουργία ελεύθερων αγροτικών κοινοτήτων. Μετά τη μεξικάνικη Επανάσταση στην πολιτεία Morelos απ' τα μέσα του 40 μέχρι και το 62 το κίνημα του Ruben Jaramillo -παλιού συμπολεμιστή του Zapata και μέλους του ΚΚΜ- προπαγάνδιζε έμπρακτα το σύνθημα "Γη και Ελευθερία". Αρχές του 60 οι agraristas, μιλιτάντες αγρότες υπέρ της αγροτικής μεταρρύθμισης συσπειρώνουν γύρω από το MLN (Κίνημα για την Εθνική Απελευθέρωση) μαρξιστές γκεβαριστές, αγρότες, εργάτες, διανοούμενους, καλλιτέχνες και φιλελεύθερους πολιτικούς για την αναγέννηση της Μεξικάνικης Επανάστασης. Αργότερα, πολλοί αγρότες πρώην μέλη του MLN οργανώνονται σε ένοπλο αντάρτικο στην πολιτεία Guerrero υπό την ηγεσία του δάσκαλου Vasquez. Τη δεκαετία του 70 ξεπροβάλλουν δεκάδες μητροπολιτικά και αγροτικά αντάρτικα, γκεβαρικής ιδεολογίας κυρίως ("Κόμμα των Φτωχών" του Cabanas κλπ) και μέχρι σήμερα άλλα τόσα ένοπλα αγροτικά κινήματα κάνουν αισθητή την παρουσία τους στο αγροτικό Μεξικό (το Νοέμβριο του 1993 έγινε συνάντηση μεταξύ 52 ένοπλων οργανώσεων στο Guerrero υπό την αιγίδα του "Γενικού Συντονιστικού Αντάρτικων" [!])

Ένας από τους βασικότερους λόγους που οι Ζαπατίστας ως αντάρτικο μονοπωλούν την προσοχή και τη συμπάθεια, πέρα από την αυτοπροβολή τους στα MME είναι και η αναπροσαρμογή της πρότερης γκεβαρικής τους ιδεολογίας και η υιοθέτηση του κυρίαρχου πια σήμερα δημοκρατικού πλουραλιστικού λόγου:

"Ο EZLN γεννήθηκε με σημεία αναφοράς τις πολιτικοστρατιωτικές οργανώσεις των αντάρτικων κινήματων της Λατινικής Αμερικής τις δεκαετίες του 60 και 70...που είχαν κεντρικό στόχο την ανατροπή του καθεστώτος και την κατάληψη της εξουσίας από το λαό γενικά...[οι ιθαγενείς] χρειαζόνταν στρατιωτική εκπαίδευση και εμείς την υποστήριξη μιας κοινωνικής βάσης...", λέει ο Marcos στην συνέντευξή του στους μεξικάνους αναρχικούς Amor y Rabia για να συνεχίσει "προτείνουμε ένα χώρο, μια ισορροπία ανάμεσα στις διαφορετικές πολιτικές δυνάμεις έτσι ώστε κάθε άποψη να έχει την ίδια ευκαιρία να επηρεάσει την πολιτική κατεύθυνση αυτής της χώρας...γι' αυτό προτείνουμε δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη -δικαιοσύνη ώστε να ικανοποιηθούν συγκεκριμένες υλικές ανάγκες και έτσι ο λαός να μπορεί να συμμετέχει στην πολιτική ζωή αυτής της χώρας...μιλάμε για ένα δημοκρατικό πεδίο όπου τα πολιτικά κόμματα ή ομάδες θα συζητούν τις κοινωνικές τους προτάσεις".

Βέβαια ο ίδιος προσθέτει αινιγματικά "...λέμε, ναι, έχουμε μια δική μας ιδέα για το πως θα έπρεπε να είναι η χώρα", που επαναλαμβάνεται και στη 2η Διακήρυξή τους "...ο EZLN έχει ένα όραμα για τη χώρα. Η πολιτική ωριμότητα του EZLN σαν εκφραστή του αισθήματος ενός τμήματος του έθνους έγκειται στο ότι δε θέλει να επιβάλλει στη χώρα αυτό του το όραμα". Και επειδή το να μαντεύουμε αυτό το όραμα δεν έχει νόημα, ας δούμε κάτι πιο ξεκάθαρο από τον EZLN, ένα μέρος των "Επαναστατικών τους Νόμων για τις Απελευθερωμένες Περιοχές". Ο "Επαναστατικός Αγροτικός Νόμος" συγκεκριμένα προβλέπει μεταξύ άλλων:

"...3) Όλη η γη κακής ποιότητας που ξεπερνά τα 100 εκτάρια και όλη η γη καλής ποιότητας που ξεπερνά τα 50 υπόκειται στον επαναστατικό αγροτικό νόμο. Οι γαιοκτήμονες των οποίων η γη ξεπερνά τα προαναφερθέντα όρια θα στερούνται αυτής της επιπλέον γης και θα παραμένουν με το ελάχιστο που επιτρέπει ο νόμος, είτε ως μικροϊδιοκτήτες, είτε ως μέλη αγροτικών ενώσεων ή συμμετέχοντας στην κοινοτική γη.

4) Οι κοινοτικές γαίες καθώς και αυτές των λαϊκών συνεταιρισμών δεν υπόκεινται στην αγροτική μεταρρύθμιση ακόμα και αν ξεπερνάνε τα προαναφερθέντα όρια.

5) Οι γαίες που υπόκεινται σ' αυτόν το νόμο θα διανεμηθούν στους ακτήμονες και στους εργάτες γης ως κοινοτική ιδιοκτησία για τη δημιουργία συνεταιρισμών ή συλλογικών παραγωγής/κτηνοτροφίας και θα καλλιεργούνται συλλογικά.

6) Οι κοινότητες των φτωχών, ακτημόνων και εργατών γης, οι άνδρες, γυναίκες και παιδιά που δεν έχουν τίτλους ιδιοκτησίας ή έχουν γη κακής ποιότητας θα έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν πρώτοι γη.

7) Για καλύτερη καλλιέργεια της γης προς όφελος των φτωχών αγροτών και των εργατών γης, η απαλλοτρίωση των μεγάλων τσιφλικιών και των αγροτικών/κτηνοτροφικών μονοπωλίων θα περιλαμβάνει την απαλλοτρίωση των μέσων παραγωγής όπως μηχανήματα, λιπάσματα, αποθήκες, κεφάλαια, χημικά προϊόντα και τεχνογνωσία. Όλα αυτά θα περάσουν στα χέρια των φτωχών αγροτών και εργατών γης και κυρίως στους συνεταιρισμούς και στις κοινότητες...

10) ...Αν μια περιοχή δεν παράγει κάποιο προϊόν, θα εμπορεύεται δίκαια και ίσα [sic] με την περιοχή που το παράγει. Η πλεονάζουσα παραγωγή μπορεί να εξαχθεί σε άλλες χώρες, αν δεν υπάρχει εθνική ζήτηση του προϊόντος.

11) Οι μεγάλες αγροτικές επιχειρήσεις θα απαλλοτριωθούν και θα περάσουν στα χέρια του μεξικάνικου λαού, και θα διευθύνονται συλλογικά απ' τους εργάτες αυτών των επιχειρήσεων...

16) Οι αγρότες που εργάζονται συλλογικά δε θα φορολογούνται. Ούτε τα ejidos, οι συνεταιρισμοί ή οι κοινοτικές γαίες. Απ' τη στιγμή που εφαρμόσει αυτός ο νόμος όλα τα χρέη...πα-ραγράφονται".

Ένα τέτοιο αγροτικό πρόγραμμα -ό,τι πιο ριζοσπαστικό έχει δημοσιεύσει μέχρι σήμερα ο EZLN - δε θίγει ούτε τη μικρομεσαία ατομική ιδιοκτησία ούτε την οικονομία της αγοράς, ενώ αν διαβαστεί μέσα στο συνολικό πλαίσιο των "Επαναστατικών Νόμων" που προβλέπουν:

- σεβασμό της αντιπροσωπευτικής κυβέρνησης και του προεδρικού θεσμού,
- συνδιαχείριση των τιμών και των μισθών,
- μετοχές στους εργάτες ανάλογα με τα χρόνια εργασίας τους,
- εθνικοποιήσεις των "προβληματικών" επιχειρήσεων,
- δυϊσμό εξουσίας, με τους Ζαπατίστας ν' αυτοανακηρύσσονται επόπτες της αλλαγής κ.α., φαίνεται καθαρότερα ο συμμετοχικός σοσιαλδημοκρατικός του χαρακτήρας.

Στους αναρχικούς και ελευθεριακούς που έσπευσαν ν' αγκαλιάσουν **άκριτα** τον EZLN θα αντιπαραθέσουμε το αναρχοκομμουνιστικό πρόγραμμα του Magón και συγκεκριμένα κάποια αποσπάσματα από το Μανιφέστο του PLM της 23ης Σεπτεμβρίου του 1911 που αναφέρονται στη **γενικευμένη απαλλοτρίωση**:

"...Η ανθρωπότητα παραμένει διαιρεμένη ανάμεσα σε δύο τάξεις, των οποίων τα συμφέροντα είναι διαμετρικά αντίθετα -η καπιταλιστική και η εργατική τάξη...Ανάμεσα σ' αυτές τις δύο κοινωνικές τάξεις δε μπορεί να υπάρξει κανένας δεσμός φιλίας ή αδερφότητας, γιατί η ιδιοκτητική τάξη πάντα επιδιώκει να διαιωνίζει το υπάρχον οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό σύστημα το οποίο εγγυάται την ανεμπόδιση απόλαυση των καρπών των κλοπών της, ενώ η εργατική τάξη προσπαθεί να καταστρέψει το άδικο σύστημα και να καθιερώσει στη θέση του ένα άλλο όπου η γη, τα σπίτια, τα μηχανήματα παραγωγής και τα μέσα μεταφοράς θα είναι κοινά...Η απαλλοτρίωση πρέπει να επιδιωχτεί μέχρι τέλους, με κάθε κόστος, ενώ αυτό το μεγαλειώδες κίνημα συνεχίζεται...οι απαλλοτριώσεις δεν πρέπει να περιοριστούν στην ιδιοποίηση της γης και των μέσων αγροτικής παραγωγής μόνο. Πρέπει αποφασιστικά να γίνει απαλλοτρίωση όλων των βιομηχανιών απ' αυτούς που εργάζονται σ' αυτές, με παρόμοιο τρόπο ώστε η γη, τα ορυχεία, οι βιομηχανίες, τα εργαστήρια, τα τρέινα, τα πλοία, τα μαγαζιά κάθε είδους και τα σπίτια να είναι στη διάθεση του καθένα απ' τους κατοίκους χωρίς διάκριση φύλου...Ό,τι παράγεται θα στέλνεται στην κεντρική αποθήκη της κοινότητας απ' την οποία όλοι θα έχουν το δικαίωμα να παίρνουν ό,τι απαιτούν οι ανάγκες τους, παρέχοντας αποδείξεις για το που συγκεκριμένα δουλεύουν. Ο άνθρωπος επιθυμεί την ικανοποίηση των αναγκών του με τον ελάχιστο δυνατό μόχθο και ο καλύτερος τρόπος γι' αυτό είναι η συλλογική εργασία στη γη και στις βιομηχανίες. Αν η γη διαιρεθεί και κάθε οικογένεια πάρει ένα κλήρο θα υπάρξει μεγάλος κίνδυνος να ξαναπέσουμε στο καπιταλιστικό σύστημα...Φυσικά θα υπάρχουν αρκετά ώστε ο καθένας να έχει το δικό του σπίτι και ένα κλήρο για προσωπική χρήση...ας αφήσουμε τον καθένα ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία του, τις προτιμήσεις και κλίσεις του να επιλέξει το είδος της εργασίας που του ταιριάζει, με την προϋπόθεση ότι παράγει αρκετά για την κάλυψη των αναγκών του και δε γίνεται βάρος στην κοινότητα".

Παρά το ρεφορμιστικό, σοσιαλδημοκρατικό του χαρακτήρα όμως το αγροτικό πρόγραμμα του EZLN αντιτίθεται όχι μόνο στους μεγαλοτσιφλικάδες της Chiapas αλλά και στη στρατηγική του Κεφαλαίου στην οποία ο κομμουναλισμός, η μικροϊδιοκτησία ή οι εθνικοποιήσεις (ιδιαίτερα με τη NAFTA) είναι εμπόδια. Όπως και οι νόμοι του EZLN για την εργασία, τη βιομηχανία, το εμπόριο και την ισότητα των γυναικών, εμπεριέχει με αλλοτριωμένη μορφή το εκρηκτικό δυναμικό της **κοινωνικής επανάστασης**, που ακόμα και όταν είναι περιορισμένη στην Chiapas και στους ejidatarios, εκφράζει το παγκόσμιο αίτημα του ξεριζωμένου ατόμου ενάντια στο διαχωρισμό του από την πραγματική κοινότητα, την ανθρωπινή φύση.

Αυτή την κοινότητα που το μεξικάνικο Κράτος και το παγκόσμιο Κεφάλαιο τη στερούν απ' τους αγρότες με τις Νέες Περιφράξεις, οι ίδιοι την επαναδημιουργούν με τις καταλήψεις γης και τις απαλλοτριώσεις των μέσων παραγωγής -κάτι που έκαναν και πριν τον EZLN και με την ένοπλη δράση του συνεχίζουν πιο δυναμικά. Αν αναλογιστούμε ότι οι Νέ-

ες Περιφράξεις συνιστούν επίθεση στον **κοινοτικό έλεγχο** των μέσων συντήρησης, τότε ξεπερνούν τον ejidatario της Chiapas ή γενικά τον αγρότη του λεγόμενου "Τρίτου Κόσμου". Αγγίζουν και τον "Πρώτο" δημιουργώντας τον κινητό εργάτη, το μετανάστη, διαλύοντας τη σοσιαλδημοκρατία και κοντεύοντας να επιτύχουν τον πλήρη έλεγχο του Κεφαλαίου. Απ' αυτή την άποψη η εξέγερση στην Chiapas, "η απαλλοτρίωση των απαλλοτριωτών", έχει μέσα της κάτι το παγκόσμιο, που ξεπερνά τις διαστάσεις της τοπικής κοινωνικής επανάστασης των ημιπρολεταρίων αγροτών. Την ίδια όμως στιγμή ο EZLN θέλοντας να δώσει σ' αυτήν την εξέγερση ένα υποτιθέμενα γενικότερο, ευρύτερο χαρακτήρα, την **περιορίζει** αντίθετα σε **εθνικά και πολιτικά** πλαίσια. Απ' την 1η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα κάνουν σαφές ότι αγωνίζονται υπέρ του δικαιώματος "...να εκλέξουμε ελεύθερα και δημοκρατικά τους πολιτικούς μας αντιπροσώπους..." και συνεχίζουν αναφέροντας ότι με τον αγώνα τους εφαρμόζουν το άρθρο 39 του συντάγματος που ορίζει:

"Η Εθνική Κυριαρχία ουσιαστικά και πρωταρχικά στηρίζεται στο λαό. Όλη η πολιτική εξουσία πηγάζει απ' το λαό και ο σκοπός της είναι να βοηθά το λαό. Ο λαός έχει κάθε στιγμή το αναφαίρετο δικαίωμα ν' αλλάξει ή να τροποποιήσει τη μορφή της διακυβέρνησης". Αυτό το άρθρο που βρίσκεται στο σύνταγμα κάθε μοντέρνας Δημοκρατίας εμπνέει τον EZLN που θέλει να το εφαρμόσει κατά γράμμα.

Στα 34 σημεία-προτάσεις στην κυβέρνηση μεταξύ άλλων απαιτούν: "Ελεύθερες και δημοκρατικές εκλογές με ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις για όλες τις πολιτικές οργανώσεις που θέλουν την εξουσία, αληθινή ελευθερία επιλογής της μιας ή της άλλης πρότασης και σεβασμό στη θέληση της πλειοψηφίας. Η Δημοκρατία είναι το θεμελιώδες δικαίωμα όλων των ιθαγενών και μη-ιθαγενών ανθρώπων. Χωρίς δημοκρατία δεν υπάρχει ελευθερία, δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια και χωρίς αξιοπρέπεια δεν υπάρχει τίποτα". Στη 2η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα ο EZLN απορρίπτει την εκλογική μεταρρύθμιση της κυβέρνησης γιατί "...διδιωνίζει την αρπαγή της λαϊκής βούλησης", επαναλαμβάνει την επιθυμία του "...για μια πολιτική λύση που θα οδηγούσε σε μια αξιοπρεπή και δίκαιη ειρήνη" και απευθύνει πρόσκληση στους "ανεξάρτητους και προοδευτικούς για έναν εθνικό διάλογο, για μια ειρήνη με δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη", μιλά για "...την Κοινωνία των Πολιτών [που] ανέλαβε την ευθύνη να προστατεύσει τη χώρα" και τονίζει ότι " [πρέπει να φροντίσουμε]...ώστε αυτός που κυβερνά να κυβερνά υπακούοντας". Απευθύνεται λοιπόν στην "Κοινωνία των Πολιτών", προτείνοντας "σ' όλα τα ανεξάρτητα πολιτικά κόμματα να καταγγείλουν τον περιορισμό και την στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του λαού τα τελευταία 66 χρόνια και ν' απαιτήσουν το σχηματισμό μιας μεταβατικής κυβέρνησης εκδημοκρατισμού". Η πλουραλιστική εθνικοδημοκρατική και λαϊκίστικη ιδεολογία του EZLN φτάνει στο αποκορύφωμά της όταν δηλώνουν ότι " Στο πλαίσιο των νέων πολιτικών σχέσεων, οι διαφορετικές προτάσεις συστήματος και κατεύθυνσης (σοσιαλισμός, καπιταλισμός, σοσιαλδημοκρατία, φιλελευθερισμός, χριστιανοδημοκρατία κλπ [!]) θα πρέπει να πείσουν την πλειοψηφία του λαού για την ορθότητα του προγράμματός τους".

Θα έλεγε κανείς ότι η γλώσσα του EZLN είναι εντελώς παρωχημένη αν το μεξικάνικο Κράτος δεν ήταν πατριαρχικό, λαϊκίστικο και πατερναλιστικό, μια αυταρχική Δημοκρατία, και αν, ιδιαίτερα στην Chiapas, δεν επιβίωναν καθυστερημένες δομές, οργανωμένες πολιτικές και οικονομικές συμμορίες χρόνων, απ' τις οποίες βεβαίως και η κυρίαρχη εκσυγχρονιστική τάση του PRI θέλει ν' απαλλαγεί. Το μεξικάνικο Κράτος ακόμα και με τη σημερινή του μορφή εξακολουθεί ν' αποζητά τη συναίνεση των ψηφοφόρων του και όσο για την εκλογική νοθεία, η αναμφισβήτητη ύπαρξή της δεν αναιρεί την επιτυχία της αφομοιωτικής πολιτικής του PRI (Η Alianza Cívica, ένας συνασπισμός μη-κυβερνητικών οργανώσεων-παρατηρητών της εκλογικής διαδικασίας παραδέχτηκε μεν τη νοθεία αλλά όχι και ότι επηρέασε το τελικό αποτέλεσμα των εκλογών).

Όμως αυτό που ενδιαφέρει απ' τη σκοπιά της κοινωνικής επανάστασης είναι το περιεχόμενο, η ουσία, τι τελικά σημαίνει Δημοκρατία (μεξικάνικου ή ευρωπαϊκού τύπου) και τι "Κοινωνία των Πολιτών". Η Δημοκρατία, το Δημοκρατικό Κράτος δεν είναι μια υπερϊστορική ειδυλλιακή κατάσταση πραγμάτων, αλλά το πολιτικό αποτέλεσμα της ταξικής πάλης μετά τη γαλλική επανάσταση. Στο Μεξικό με την Επανάσταση του 1910-20 μπήκαν οι βάσεις του Δημοκρατικού Κράτους που στηρίζεται στον "κυρίαρχο λαό" θεσμοθετώντας κάποιες διεκδικήσεις των αγροτών και των προλεταρίων αφού πρώτα πέρασε πάνω από τα πτώματά τους.

Η βάση και το περιεχόμενο της δημοκρατικής "πολιτικής κοινωνίας", αυτής της "πνευματικής, ουράνιας κοινότητας", δεν είναι παρά η κοινωνία των ιδιωτών, των πραγματικών ανθρώπων με τα ιδιωτικά και ανταγωνιστικά συμφέροντά τους, η ταξική κοινωνία. Αυτή η πραγματική ανταγωνιστική κοινωνία που αποκαλείται "μεξικάνικος λαός" ή "μεξικάνικο έθνος" ενοποιείται αφηρημένα στο μεξικάνικο κράτος. "Ο άνθρωπος στην άμεσή του πραγματικότητα, στην κοινωνία των ιδιωτών, είναι ένα μιανό ον", έλεγε ο Μαρξ στο **Εβραϊκό Ζήτημα**. "Εδώ, όπου θεωρεί τον εαυτό του και θεωρείται απ' τους άλλους ως πραγματικό άτομο, είναι ένα πλασματικό φαινόμενο. Μέσα στο κράτος, απ' την άλλη πλευρά [στην "πολιτική κοινωνία"], όπου θεωρείται ένα ον αντιπροσωπευτικό του είδους, είναι το φανταστικό μέλος μιας ψεύτικης κυριαρχίας, στερείται της πραγματικής ατομικής του ζωής και γεμίζει με μια μη-πραγματική οικουμενικότητα". Η μεξικάνικη "Κοινωνία των Πολιτών", που περιλαμβάνει από ejidatarios μέχρι επιχειρηματίες, θα μπορέσει ν' απελευθερωθεί **πολιτικά**, εκσυγχρονίζοντας και φιλελευθεροποιώντας το πολιτικό σύστημα και καταργώντας το μονοκομματισμό, δε μπορεί όμως να καταργήσει την άμεση αποξενωτική της πραγματικότητα. Γιατί τη μάχη αυτή τη δίνει ο ejidatario επανακτώντας την κοινοτική γη και ο προλετάριος ενάντια στην ελαστικοποίηση και την εξαθλίωση, ενώ η εθνικοδημοκρατική ιδεολογία του EZLN τους ζητά να πολεμήσουν ως "πολίτες", δηλαδή ως μέλη μιας φαντασιακής κοινότητας.

Καμιά κυβέρνηση, ούτε αυτή που "κυβερνά υπακούοντας" ούτε καμιά άλλη, δεν θα απελευθερώσει τους ανθρώπους, γιατί θα τους επανενώνει αφηρημένα ως πολίτες διατηρώντας ταυτόχρονα τις ταξικές τους διαιρέσεις, ακόμα και με τη βία. Γιατί φυσικά κανένας "λαός" ποτέ σε καμιά Δημοκρατία, ακόμα και την πιο φιλελεύθερη, δεν πείστηκε και δεν

επέλεξε καπιταλισμό για την διακυβέρνησή του. Με την εμμονή τους οι Ζαπατίστας στις "καθαρές εκλογές" ουσιαστικά priμοδότησαν το PRD και τον ηγέτη του, τον "πολίτη" μηχανικό Cardenas -για να χρησιμοποιήσουμε μια έκφραση δική τους- και τώρα πολλοί αγρότες στην Chiapas αναγνωρίζουν τον υποψήφιο του PRD Avendano ως "δικό" τους άνθρωπο, εκφραστή της θέλησής τους. Σε ανακοίνωσή του στις 17/12/94 ο EZLN, μεταξύ άλλων, τονίζει: "Ο EZLN αναγνωρίζει τις κοινωνικές δυνάμεις που συσπειρώνονται γύρω απ' τον μηχανικό Cardenas και τη CND, ως έντιμη, πολιτική και ειρηνική αντιπολίτευση ενάντια σ' όσα επιβάλλει η κυβέρνηση · γι' αυτό, ο EZLN απευθύνεται στον πολίτη μηχανικό Cardenas και στο Εθνικό Συμβούλιο Αντιπροσώπων της CND για να τους ζητήσει, ανεξάρτητα από την πολιτική τους τοποθέτηση και την κομματική τους στράτευση [sic], να μεταφέρουν τη φωνή του EZLN στην μεξικάνικη κοινωνία και στις προσωπικότητες της πολιτικής ζωής του έθνους που θεωρούν κατάλληλες, παρουσιάζοντάς τους τα μέτρα τα οποία θα έκαναν δυνατή μια σταθερή ανακωχή:

1. Ικανοποιητική λύση για τα αντίπαλα μέρη μετά τις εκλογές στις πολιτείες Veracruz, Chiapas και Tabasco.
2. Αναγνώριση της δημοκρατικής μεταβατικής κυβέρνησης στην πολιτεία Chiapas.
3. Αναγνώριση από μέρους της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της CONAI ως οργάνου ουδέτερου που μπορεί να καταστήσει δυνατή την πολιτική λύση στη σύγκρουση. Ο EZLN αναγνωρίζει την προσπάθεια του πολίτη μηχανικού Cardenas και της CND για μια ειρήνη με δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια".

Γενικότερα, η σχέση του EZLN με το PRD και την CND (που στην πλειοψηφία της είναι μέλη και στελέχη του PRD) είναι αυτή των συνεργατών-συμμάχων απέναντι στον κοινό εχθρό το PRI και το μονοκομματικό κράτος. Σχέση συνεργασίας όπου το κάθε μέρος θέλει να διατηρήσει την αυτονομία του (17).

Σε συνέντευξή του στη La Jornada (7 Δεκέμβρη 94) ο Marcos έκανε σαφές ότι η "επιστροφή" στα όπλα μετά τη δεύτερη σύνοδο της CND δεν είναι παρά η συνέχεια της δημοκρατικής πολιτικής του EZLN με άλλα μέσα. Στη πραγματικότητα οι Ζαπατίστας ποτέ δε θεώρησαν ότι οι εκλογικές διαδικασίες και η χρήση των όπλων είναι δύο αλληλοαποκλειόμενες δραστηριότητες. Στην εν λόγω συνέντευξή του ο Marcos είναι ξεκάθαρος: "Τα όπλα οφείλουν πάλι να δημιουργήσουν ένα χώρο, ν' αρχίσουν να ξερνούν μολύβι, για να μπορέσει να γίνει πάλι δυνατή η άσκηση πολιτικής". Γι' αυτό ακριβώς δεν περιορίζουμε την προσοχή μας σ' αυτό το κείμενο στις επιμέρους τακτικές των Ζαπατίστας αλλά προσπαθούμε να δείξουμε το ουσιαστικό περιεχόμενο της πολιτικής τους συνολικά.

Αξεδιάλυτα συνδεδεμένος με την εθνικοδημοκρατική ιδεολογία του EZLN είναι και ο σοσιαλπατριωτισμός τους. "Είμαστε οι απόγονοι των πραγματικών ιδρυτών του έθνους μας. Οι απόκληροι, είμαστε εκατομμύρια και σας καλούμε αδέρφια και αδερφές να πάρετε μέρος σ' αυτόν τον αγώνα για να μην πεθάνουμε από πείνα εξ αιτίας της ακόρεστης φιλοδοξίας μιας 70χρονης δικτατορίας από μια κλίκα προδοτών που αντιπροσωπεύουν τις πιο συντηρητικές και ξεπουλημένες ομάδες". Λένε στην 1η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα και στην ανακοίνωση της 2ης Γενάρη διευκρινίζουν ότι "...προσπαθούμε να ενώσουμε το μεξικάνικο λαό και τις ανεξάρτητες έτσι ώστε μέσα απ' όλες τις μορφές του αγώνα, να σχηματιστεί ένα εθνικό απελευθερωτικό κίνημα που θα επιτρέπει την ύπαρξη τίμιων και πατριωτικών κοινωνικών οργανώσεων για την πρόοδο του Μεξικού". Στη 2η Διακήρυξη μιλούν για "λεηλασία του εθνικού πλούτου", για "εμμονή της κυβέρνησης στην εφαρμογή ενός οικονομικού σχεδίου που αυξάνει τη φτώχεια στη χώρα μας προς όφελος των ξένων" ως απάντηση στο αίτημα του EZLN για αναθεώρηση [!] της NAFTA. Ο Marcos στη συνέντευξη στους Amor y Rabia εξηγεί τα όρια της "διεθνιστικής" πολιτικής του EZLN: "...κι απ' την άποψη της διεθνούς πολιτικής, το μόνο που έχουμε είναι η έκκλησή μας για αλληλεγγύη στη μεξικάνικη και λατινόφωνη κοινότητα των ΗΠΑ να μας βοηθήσουν σαν αδελφό έθνος". Ο εθνικισμός αυτός που εγκλωβίζει την ταξική πάλη εντός των συνόρων ή ψάχνει τους ομοεθνείς με αταξικά κριτήρια σαμποτάρει τη μοντέρνα διάσταση της εξέγερσής τους ενάντια στη NAFTA. Τώρα ακριβώς που πλήττονται όχι οι Μεξικάνοι γενικά αλλά οι μεξικάνοι προλετάριοι καθώς και οι αμερικάνοι προλετάριοι (Chicanos και μη) με την ενοποίηση του κεφαλαίου, τώρα που το ταξικό ζήτημα δεν περιορίζεται μόνο στο Μεξικό, οι Ζαπατίστας αναζωπυρώνουν την ταξική πάλη με λάβαρο την εθνική σημαία ενάντια στην "πουλημένη" κυβέρνηση και το "ξένο" κεφάλαιο. Επαναφέρουν το πλασματικό όραμα του σοσιαλισμού σε μία χώρα και έρχονται να καλύψουν (παράλληλα βέβαια με κάποιο μέρος της μεξικάνικης αστικής τάξης που απειλείται απ' την ενοποίηση του καπιταλισμού) το ιδεολογικό κενό που δημιουργείται στην προπαγάνδα της εθνικής κυβέρνησης του Μεξικού απ' τη διεθνοποίηση του κεφαλαίου. Ενώ το PRI αποδομώντας το κράτος πρόνοιας αναγκάζεται να μετριάσει την εθνικιστική του γλώσσα, ο σοσιαλπατριωτισμός και ο εθνικισμός επανέρχονται ως προλεταριακό αίτημα. Άλλο ένα στοιχείο που δείχνει πως ό,τι συμβαίνει στο Μεξικό δεν είναι καθαρά μεξικάνικη υπόθεση. Μήπως οι διακηρύξεις των συνδικάτων στην Ευρώπη ενάντια στο "ξεπούλημα" των κρατικοποιημένων επιχειρήσεων δεν καλύπτουν την ταξική πάλη με ένα σοσιαλδημοκρατικό, εθνικιστικό περιτύλιγμα ή μήπως οι αναφορές στην "απειλή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς" απ' την ευρωπαϊκή ενοποίηση δε δηλώνουν την ψευδή ταύτιση της λαϊκής κουλτούρας με το έθνος;

Θα επικαλεστούμε πάλι τον Magon για τη σαφήνεια τόσο των αντικρατικών όσο και διεθνιστικών του απόψεων. Και για να δείξουμε επίσης ποιά όψη της Μεξικάνικης Επανάστασης δεν έχει επηρεάσει τους Ζαπατίστας.

Διαβάζουμε απ' τη Regeneracion, την εφημερίδα του PLM, της 30ης Μαρτίου 1912, στο άρθρο "Δείτε μας που η εξουσία μπορεί να ωφελήσει τους φτωχούς":

"Ποιά είναι λοιπόν η αξία της εξουσίας; Χρησιμεύει για να εμποδώσει σεβασμό για το νόμο, που γραμμένος από τους πλούσιους και από τους μορφωμένους στην υπηρεσία των πλούσιων, έχει ως στόχο να τους εγγυηθεί την γαλήνια κατοχή του πλούτου τους και την εκμετάλλευση της ανθρώπινης εργασίας. Μ' άλλα λόγια, η εξουσία είναι ο χωροφύλακας του Κεφαλαίου, και αυτός ο χωροφύλακας δεν πληρώνεται από το Κεφάλαιο αλλά απ' τους φτωχούς. Για να τελει-

ωνουμε με την εξουσία πρέπει να τελειώνουμε με το Κεφάλαιο. Ας καταλάβουμε τη γη, τα μέσα παραγωγής και μεταφοράς...Ας μην επιτρέψουμε λοιπόν το σχηματισμό μιας ισχυρής κυβέρνησης". Απ' τη Regeneracion πάλι, της 29ης Απριλίου 1911, στο άρθρο "Η εργατική αλληλεγγύη δε γνωρίζει ούτε φυλή ούτε χρώμα" απευθυνόμενος στο Αμερικάνικο σοσιαλιστικό κίνημα δίνει πραγματικά μαθήματα διεθνισμού:

"Μην παρασυρθείτε θεωρώντας ότι η σύγκρουση ανάμεσα στον *Madero* και εμάς είναι μια σύγκρουση μεταξύ Μεξικάνων, την οποία θα έπρεπε οι Μεξικάνοι να διευθετήσουν μόνοι τους. Δεν είναι. Είναι η παλιά, άσβεστη σύγκρουση ανάμεσα στη μπουρζουαζία και το προλεταριάτο · ανάμεσα στα μονοπώλια και τους άκληρους · ανάμεσα σ' αυτούς που θέλουν να ζήσουν ειρηνικά μέσα στο υπάρχον σύστημα και αυτούς που ξέρουν ότι μέσα σ' αυτό δεν υπάρχει ειρήνη...Αυτή η σύγκρουση λοιπόν είναι δική σας...δεν μπορείτε να την αγνοήσετε χωρίς να γίνετε προδότες στο μεγάλο, διεθνή αγώνα της απελευθέρωσης της εργασίας...δεν απευθυνόμαστε σε σας για να ΜΑΣ βοηθήσετε. Σας λέμε να κάνετε τα πάντα για να βοηθήσετε τους ΕΑΥΤΟΥΣ σας αξιοποιώντας τη θαυμάσια ευκαιρία να προωθήσετε τον κοινό αγώνα που προσφέρει η Μεξικάνικη Επανάσταση". Και τέλος στο Μανιφέστο της 16ης Μαρτίου 1918 λέει: "Οι αγρότες απεργούν χωρίς να νοιάζονται αν τα εθνικά συμφέροντα ζημιώνονται ή όχι, ήδη γνωρίζοντας ότι η πατρίδα δεν ανήκει σ' αυτούς αλλά στους πλούσιους".

Η κριτική τελικά στους Ζαπατίστας γίνεται απ' την σκοπιά της διεθνιστικής ταξικής σύγκρουσης στην οποία η εθνικιστική τους ιδεολογία δε βοηθά και όχι φυσικά γιατί "δεν κάνουν την επανάσταση". Ο ταξικός πόλεμος στην Chiapas και στο Μεξικό γενικότερα τους ξεπερνά ακόμα και αν ήταν αυτοί που τον κλιμάκωσαν και τον συντηρούν σ' ένα μεγάλο βαθμό. Οι επιθέσεις στους προλετάριους την τελευταία δεκαετία στο Μεξικό και στην Αμερική έχουν οδηγήσει στην ανάπτυξη νέων αγώνων. Στην Καλιφόρνια η Πρόταση 187, που απαγορεύει στους "παράνομους" μετανάστες δικαίωμα στην περίθαλψη, εκπαίδευση και γενικότερα κοινωνική πρόνοια έγινε τώρα νόμος, μετά από δημοψήφισμα με 59% υπέρ έναντι 41% κατά (18). Παράλληλα περιορίζουν τη διάρκεια του επιδόματος ανεργίας γενικά και μειώνουν την ηλικία που θεωρείται κάποιος ενήλικος, από 16 στα 14 χρόνια. Η πρώτη αντίδραση ήταν μια διαδήλωση 80.000 ατόμων στο L.A. και όλα δείχνουν ότι η έκρηξη του 92 θα επαναληφθεί. Ίσως και η πρόσληψη 100.000 καινούργιων μπάτσων δεν είναι τυχαία. Παράλληλα, σαν αντίδραση ενάντια στη NAFTA έχουν ήδη δημιουργηθεί υπερεθνικά δίκτυα που φέρνουν σ' επαφή ακτιβιστές της Αμερικής, του Μεξικού και του Καναδά. Συνδικάτα, γυναικείες ομάδες, οργανώσεις μικροϊδιοκτητών, αγροτών, περιβαλλοντιστών, καταναλωτών, ακαδημαϊκών -συνολικά 300 περίπου τέτοιες οργανώσεις- συνασπίζονται υπερεθνικά ζητώντας "μεταρρύθμιση της NAFTA", "δημοκρατικοποίηση του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας", "μια ορθολογική οικονομική ανάπτυξη", ένα νέο "παγκόσμιο Κεϋνσιανισμό", αναδιανομή του πλούτου μεταξύ "φτωχών και πλούσιων χωρών", "μια κοινωνία πολιτών χωρίς σύνορα...για ένα συμμετοχικό και αυτόνομο παγκόσμιο χωριό".

Αυτή η νεοσοσιαλδημοκρατική πρόταση χωρίς σύνορα, που συνασπίζει ανόμιες κοινωνικές ομάδες με πολύ αδύναμη ταξική σύνθεση (από μικροαστούς μέχρι συνδικαλιστές ηγέτες, από φεμινίστριες μέχρι ακαδημαϊκούς), είναι **αναγκασμένη** πια με τη διεθνοποίηση του Κεφαλαίου να ξεπερνά κάθε ιδέα αποκλειστικά εθνικής δραστηριοποίησης. Γιατί είναι ακριβώς η νέα στρατηγική του κεφαλαίου που ενώ επιφέρει την κατάρρευση των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων που στηρίζονταν στην Κεϋνσιανικού τύπου εθνική ανάπτυξη, δημιουργεί τη νέα σοσιαλδημοκρατία με τη μορφή πλατιών κινημάτων βάσης υπερεθνικού πια προσανατολισμού. Είναι βέβαια θετικό το ότι στη μεταβατική εποχή που ζούμε, εποχή παγκόσμιας αναδιοργάνωσης των κοινωνικών σχέσεων, ο νεο-Κεϋνσιανισμός αναγνωρίζει το διεθνή χαρακτήρα της επίθεσης του Κεφαλαίου και τονίζει την διεθνή αλληλεγγύη. Δεν είναι όμως μόνο το ότι είναι ανεπιθύμητη η εφαρμογή αυτού του πολυπολιτισμικού ρεφορμισμού, είναι και κατά πόσο είναι πλέον εφικτές οι μόνιμες μεταρρυθμίσεις στην εποχή μας.

Έναν όχι αμελητέο ρόλο στη διαίρεση μεξικάνων και αμερικάνων προλετάρων παίζουν και οι ιδεολογίες ενάντια στους "κακούς gringos" και στους "προδότες" μεξικάνους που μετανάστευσαν στην Αμερική "ξεχνώντας" το έθνος και τη Raza. Ενάντια σ' αυτούς τους rochos, όπως τους αποκαλούν, αναζωπυρώνεται όλο το παλιό αντιιμπεριαλιστικό μίσος με νέα σφοδρότητα, κάτι που κάνει αδύνατη την ταύτιση των μεταναστών β' και γ' γενιάς με τους Chiapanecos και γενικότερα τους μεξικάνους προλετάριους. Και από την άλλη πλευρά των συνόρων ο ρατσισμός ενάντια στους μετανάστες εντείνεται, ιδιαίτερα με την πρόσφατη νομοθετική κατοχύρωσή του.

Ενώ οι Νέες Περιφράξεις επιβάλλονται διεθνώς με την αρπαγή της κοινοτικής γης, τις ιδιωτικοποιήσεις, τον πόλεμο των ενοικίων, την πτώση των μισθών, την αποδόμηση της κρατικής πρόνοιας, την αναγκαστική μετανάστευση, τη μαύρη εργασία, την κατασκευή γιγάντιων αυτοκινητόδρομων στην ύπαιθρο οι αγώνες παντού ενάντια τους δε μπορούν να ξεπεράσουν τη μερικότητά τους. Ενώ το διεθνιστικό όραμα παρουσιάζεται σήμερα σαν μια επιτακτική ανάγκη και όχι σαν αφηρημένη αρχή, νέα τείχη εθνικά, φυλής, τοπικισμού υψώνονται για να το αναιρέσουν.

Αν οι Ζαπατίστας μας αρνούνται με τον τρόπο τους το δικαίωμα να ταυτιστούμε με την κοινωνική εξέγερση στο Μεξικό περιορίζοντάς την σε πολιτική, εθνική υπόθεση, εμείς τη νιώθουμε δική μας. Αντίθετα με το PRD που οργανώνει στην Ευρώπη καμπάνιες υποστήριξης προς τους Ζαπατίστας μαζεύοντας υπογραφές από ακαδημαϊκούς, καλλιτέχνες και λοιπούς συμπαθούντες, η δική μας έμπρακτη αλληλεγγύη είναι η συνέχιση των καταλήψεων σπιτιών, των αγώνων ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις, με στόχο να μεταξελιχθούν σε αγώνες για τη δημιουργία της παγκόσμιας ανθρώπινης κοινότητας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) μαρξιστο-λενινιστικές οργανώσεις ως επί το πλείστον, οι λεγόμενοι "εξτρέμ" για τους οποίους από πολλές μεριές εκφράζονται υποψίες ότι είναι πράκτορες του PRI -στο Μεξικό άλλωστε το θέαμα της τρομοκρατίας, του χαφιεδισμού και της πρακτορολογίας είναι πολύ καλά οργανωμένο και βοηθά στη σύγχυση.

(2) Είναι η ονομασία που έδωσε ο EZLN στον τόπο της συνέλευσης μέσα στη ζούγκλα ως συμβολική επανάληψη της Ιστορίας, αναφορά στη Συνέλευση των στρατών του Villa, του Zapata και των Συνταγματικών μέσα στη δίνη της Μεξικάνικης επανάστασης το 1914. Η σύγκριση των δύο Συνελεύσεων δεν αφήνει και πολλά περιθώρια ομοιότητας πέρα από το συμβολισμό.

(3) Η commandata Ramona πέθανε στα μέσα του Νοεμβρίου του 94 από καρκίνο.

(4) Το Σχέδιο της Ayala, μια σύντομη, φλογερή και άμεση σύνοψη των στόχων των Ζαπατίστας, είναι προϊόν του Zapata και του συντρόφου του και πρώην δασκαλού Otilio Montano. Υπάρχει σε ελληνική μετάφραση στο βιβλίο "...από τα βουνά του μεξικάνικου νότου", Θεσσαλονίκη 1995.

(5) "Ο Zapata έδινε έμφαση στο "Γη και ελευθερία", δηλαδή στην επιστροφή των κλεμμένων γαιών και των δικαιωμάτων χρήσης του νερού και των λιβαδιών και στην αποκατάσταση της δημοκρατίας του χωριού. Όχι όμως ότι έλλειπε από τους Ζαπατίστας η προλεταριακή συνείδηση -αντίθετα, κατελάμβαναν όλα τα μέσα παραγωγής: χωράφια, εργοστάσια, σιδηροδρομικούς σταθμούς. Δημιουργούσαν απελευθερωμένες ζώνες, βασισμένες στις κοινοτικές παραδόσεις αυτοδιοίκησης των χωριών. Ο πόλεμος του Zapata ήταν ένας κλασσικός αντάρτικος "λαϊκός πόλεμος", και συμμετείχε και υποστήριζε τις δυνάμεις του μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Πρώτα ο Díaz, μετά ο Madero, ο Huerta και τέλος οι Συνταγματικοί εξαπέλυαν εναντίον τους τρομακτικές επιθέσεις, σκοτώνοντας αδιάκριτα οποιοδήποτε στο δρόμο τους, αλλά όσο ο χαρισματικός τους ηγέτης ζούσε, οι Ζαπατίστας αντιστέκονταν στα βάνουσα αυτά χτυπήματα με ακμαίο ηθικό.

Στο βορρά, οι δυνάμεις του Villa ήταν λιγώτερο ομοιογενείς απ' του Zapata. Πέρα απ' τους πρώην γραφειοκράτες της κυβέρνησης του Madero, που βοήθησαν στη διαχείριση των τεράστιων εκτάσεων των απελευθερωμένων περιοχών απ' το στρατό του Villa, τα υψηλά αξιώματα του στρατού του τα κατείχαν περισσότερο κάου-μποϊς caudillos * (vaqueros ή charros), rancheros * * και μικροαστοί καταστηματάρχες απ' ό,τι κοινοτικοί αγρότες· οι απλοί στρατιώτες ήταν συνήθως ανθρακωρύχοι, μετανάστες αγρότες γης, εργάτες σιδηροδρόμων και άνεργοι. Οι στόχοι των Villistas ήταν περισσότερο εργατικοί ή μικροαστικοί απ' ό,τι φιλοαγροτικοί: σαν επιστάτες στα τσιφλίκια, vaqueros, ή σαν ανεξάρτητοι ιδιοκτήτες γης, οι κάου-μποϊς caudillos ήλεγχαν τους αγρότες αλλά δεν είχαν βιώσει σαν άμεσή τους ανάγκη την απόκτηση γης. Οι εργάτες απ' την άλλη, ενδιαφέρονταν πιο πολύ για μια καλοπληρωμένη απασχόληση από το να καλλιεργούν οι ίδιοι τη γη. Γι' αυτό και οι εκτάσεις που κατέλαβε ο στρατός του Villa μετατρέπονταν σε κρατική ιδιοκτησία και δε δίνονταν στους αγρότες." J.Cockcroft "Mexico. Class Formation, Capital Accumulation and the State".

* ισχυροί τοπικοί ηγέτες

* * μικρομεσαίοι αγρότες, ως επί το πλείστον εύποροι

(6) Η ενεργός ανάμιξη των ΗΠΑ με την επέμβαση στη Vera Cruz το 1914 δε βοήθησε απλώς στρατιωτικά τους Συνταγματικούς, αλλά τους παρουσίασε και ως αντιιμπεριαλιστές, τιμώντας τους με το προνόμιο της δήθεν απώθησης των Γιάνκηδων απ' τη χώρα.

(7) Πρωτοϊδρυμένο το 1929 ως PNR: Εθνικό Επαναστατικό Κόμμα, το 1938 μετονομάζεται σε PMR: Κόμμα της Μεξικάνικης Επανάστασης· πρόκειται φυσικά για το σημερινό PRI.

8) Παρά ταύτα, το ξένο (κυρίως αμερικάνικο) Κεφάλαιο είχε και έχει ισχυρή παρουσία ιδιαίτερα στη βιομηχανία. Από μελέτη του 1970 στις 2.040 εταιρείες με μεγαλύτερα εισοδήματα συνάγεται ότι το ξένο Κεφάλαιο ελέγχει το 36% των κερδών των 400 μεγαλύτερων εταιρειών και έχει μεγάλη συμμετοχή στο 18%, ενώ το μεξικάνικο Κεφάλαιο ελέγχει το 21% και η μεξικάνικη κυβέρνηση το 25%.

(9) Πρόκειται για πολιτικούς και αξιωματικούς που κατά τη διάρκεια της Επανάστασης κατέλαβαν μεγάλες εκτάσεις για λογαριασμό τους, τις οποίες και διατήρησαν στη συνέχεια με κρατική υποστήριξη.

(10) Οι δρόμοι στην πόλη του Μεξικού είναι σελίδες της ιστορίας της χώρας με προτίμηση την περίοδο της Επανάστασης 1910-20: σταθμοί μετρό, οδοί, πλατείες με ονόματα από δολοφονημένους αγωνιστές που βαφτίστηκαν "εθνικοί ήρωες". Ακόμα και ο Magón μετά τη φοιτητική εξέγερση του 68 ανακηρύχθηκε "ήρωας", αν και παλιότερα οι διεθνιστικές του απόψεις τον είχαν καταστήσει "αντιμεξικάνο".

(11) Τοπικά αφεντικά, περισσότερες πληροφορίες στο κεφάλαιο ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΜΕΞΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΕΡΙΦΡΑΞΕΙΣ.

(12) Πρωτοδημιουργημένες το 1964 κατά μήκος των συνόρων, από το αμερικάνικο βασικά Κεφάλαιο, οι maquiladoras

απολαμβάνουν ιδιαίτερους όρους λειτουργίας απ' την κυβέρνηση (ανυπαρξία δασμών). Επιλέγονται ως εργάτες ακτήμονες αγρότες απ' την ίδια περιοχή έτσι ώστε ν' αντισταθμίζουν τη φρίκη των εργασιακών τους συνθηκών με παραδοσιακές, πατερναλιστικές τεχνικές όπως δωρεές στο χωριό, κουμπαριές κλπ. Η ίδια τακτική ακολουθήθηκε σε πολλές επίσης μικρές βιομηχανίες σε παραγκοσυνοικίες που απασχολούν λιγώτερα από 100 άτομα και δημιουργήθηκαν ακριβώς για ν' αποφύγουν κάποιες συνταγματικά κατοχυρωμένες κοινωνικές παροχές.

(13) Ejido σημαίνει έξοδος, γιατί συνήθως η κοινοτική γη βρίσκονταν στις παρυφές της κοινότητας.

(14) Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η μεθοδολογία αυτών των προγραμμάτων. Η έμφαση δόθηκε στη "συμμετοχή" των αγροτών στην εκμετάλλευσή τους, πράγμα που προϋπέθετε την κατά τόπους "πληροφόρηση" για τις διαθέσεις των αγροτών. Συνήθως προηγούνταν το στήσιμο ενός δικτύου χαφιεδισμού και εντοπισμού των ηγετών αγροτικών κινημάτων και κατόπιν ακολουθούσε η εφαρμογή του προγράμματος και τα τάγματα θανάτου για την εξάρθρωση των διαφωνούντων στην "ανάπτυξη" αγροτών. Εξάλλου και ο χρόνος -δεκαετία του 70- και ο χώρος -πολιτείες όπως το Guerrero και η Oaxaca με παράδοση αγροτικών αντάρτικων- δεν επιλέχτηκαν τυχαία για αυτή την ανταλλαγή επιδοτήσεων με μικροπολιτικές "πληροφορίες" για την εξάρθρωση αγροτικών κινημάτων και την ενσωμάτωση των αγροτών στο Κεφάλαιο.

(15) Ήδη από το 60 η επινοκίαση ejidos, αν και αντισυνταγματική, επιτράπηκε με την κατάλληλη "διορθωτική" νομοθεσία και η Τράπεζα των Ejidos ή η Αγροτική Τράπεζα, που σταθερά ήταν με τα συμφέροντα των μεγάλων τσιφλικιών, λειτουργούσαν ως συλλογικός ιδιοκτήτης και ελεγκτής των ejidatarios.

(16) Γιατί όσο συχνά και αν καταφεύγει στην εκλογονοθεία, την καταστολή και τη βία, άλλο τόσο το μεξικάνικο κράτος έχει εμβαθύνει στην τέχνη της αφομοίωσης. Όπως έχουμε ήδη δείξει ξέρει να χρησιμοποιεί τόσο καλά το τουφέκι όσο και το χρήμα. να μοιράζει π.χ. αδρά τις υποτροφίες ή να εκδίδει τα άπαντα του Μπακούνιν και να δολοφονεί πολιτικούς αντιπάλους. Μπορούμε λοιπόν να μιλάμε για μια αυταρχική μεν, αλλά δημοκρατία δε.

(17) Στις σελίδες 77, 79-81 του βιβλίου "...απ' τα βουνά του μεξικάνικου νότου" υπάρχουν οι σχετικές ανακοινώσεις του EZLN για όποιον θέλει να το επιβεβαιώσει. Το εν λόγω βιβλίο παρά τα ενδιαφέροντα ντοκουμέντα που περιέχει, παρουσιάζει με έναν απαράδεκτα μυθοποιητικό και λανθασμένο τρόπο το κίνημα των Ζαπατίστας, ιδιαίτερα τη σχέση του με το PRD και τον Cardenas.

(18) Προς το παρόν η υπόθεση βρίσκεται στα δικαστήρια, μετά από ένσταση του Σχολικού Συμβουλίου του Λος Άντζελες και διαφόρων ομάδων υπεράσπισης των δικαιωμάτων των μεταναστών που αμφισβητούν τη συνταγματικότητά του. Σχετικά με το δημοψήφισμα, τα ποσοστά υπέρ ή κατά ήταν τα αντίστοιχα: οι λευκοί ψήφισαν υπέρ με 63% έναντι 37% κατά, οι μαύροι 53% κατά έναντι 47% υπέρ και οι Latinos κατά με 77%, ενώ ένα καθόλου ευκαταφρόνητο 23% ψήφισε υπέρ της Πρότασης. Όσοι από τις δύο τελευταίες κοινότητες την ενέκριναν θεώρησαν ότι έτσι προστατεύονται ενάντια στην απειλή των "παράνομων" που ρίχνουν τους μισθούς και που γι' αυτό προτιμούνται ως ανειδίκευτοι.

Για το παραπάνω κείμενο χρησιμοποιήθηκαν οι εξής πηγές:

J. Cockroft, "Mexico. Class formation, capital accumulation and the State"

Midnight notes, "Midnight Oil"

P. Newel, "Zapata of Mexico"

"Land and Liberty, Anarchist Influences in the Mexican Revolution, R. F. Magon"

Kaffentzis, "Let me speak of the end of the World Bank and the IMF"

K. Dawkins, "NAFTA, GATT and WTO"

The other side of Mexico, # 34 και 36

Wildcat, # 60

Εκδόσεις Εκτός Νόμου, "Η ανταρσία των καταδικασμένων".

Τα αποσπάσματα από ανακοινώσεις και διακηρύξεις του EZLN πάρθηκαν από το βιβλίο "...από τα βουνά του μεξικάνικου νότου", τα τεύχη 1, 2, 3, του Love and Rage vol. 5, τις μπροσούρες "Zapatistas, Chiapas, Mexico" του Marc Cooper και "Εξεγερμένο Μεξικό".

Ευχαριστώ τον Νίκο Πρατσίνη, το Βαγγέλη και τον David για τη βοήθειά τους.

Γκαράνς
3/95

